

Handwritten text in a stylized, cursive script, possibly representing a name or a phrase. The text is arranged in several lines, with some characters appearing to be stylized or decorative. The script is dense and somewhat abstract, with many overlapping strokes and flourishes. The text is written in black ink on a light-colored background.

STAGADEN DA
HOR YEZT

Goulennit ar skritelloù embannet gant KENDALC'H KELTIK ,
o vrudañ ar C'hendalc'h en Maoned . Ur skritell vras hag unan
vihan e brezhoneg/saozneg/galleg , unan e kembraeg , unan en
iverzhoneg . Lakait un timbr bennak evit ar mizcù-kas mar plij.
Goulennit ivez ar " pegsun " (auto-collant) embannet evit ar
C'hendalc'h Keltiek : unan e brezhoneg, unan e galleg . 1,00
lur pep hini . Skrivañ evit kement-se da : Sekretourva ar
C'hendalc'h Keltiek, Château des Ducs de Bretagne , NANTES 44000

N'oc'h ket koumanantet da YOD-KERC'H ?

Evel just ...

N'eus nag anv embanner na chomlec'h sekretourva na priz koumanant
ebet ...

N'eo ket YOD-KERC'H ur gelaouenn evel ar re all

N'it ket da glask anezhi

Hi a ya da glask eo'hanc'o'h

Neuze , gortozit

Ar gelaouenn vrezhonek gant ar
muiañ koumananterien
EVIT AR BREZHONEG
10 lur
Claude Henry , Beg Leger ,
22300 Lannion

Neuze 'vat eo NET deoc'h lenn

peogwir e lavarer deoc'h

(lenn ha sellout , anat eo)

T O U T V A B I E N

" Bretagne '73 "

Tout va bien

gant Mono ha Kentel

Kudenn jedoniezh :

D'ar priz m'emañ ar pakad butun :

Pet pakad butun e koust

+ ur c'houmanant d'AL LIANH (20 lur evit ar studierien
CCP Cheral 2184-34 Rennes)

+ ur c'houmanant da HOR YEH (20 lur evit an holl CCF
Denis , I499-51 Rennes)

+ ur skouerenn eus levr nevez Piriou AR HALLOZHIQU RIZ
embannet gant P.J. Oswald
(13,50 er stalioù-levrioù)

+ ur skouerenn eus levr diwezhañ Youenn DREZEN SKOL LOUARN
VITO TREBERN (25 lur)

S K R I D
niverenn 3
miz Gouere 1974

R O L L A R P E N N A D O U

MARI ANN : Mezh an eus bet	7
JOAN LARZAC : Harvet gant petra (tr. Rivanon Kervella)	10
MORWENA DENEZ : Ene Erin	11
MORWENA DENEZ : An den hag ar mor	13
JEAN RAY : Nozvezh Camberwell (tr. Yann Vark Ar C'hok)	15
Y. E. AR HOEGN : Stank an Ifern	19
RAY BRADBURY : Ur vaouez o c'harnal (tr. Mark Kerrein)	28
HAKOTO NOGUTI : Dar gwale evit ar vro	44
EDWARD D. HECH : An hini a oa e pep lec'h (tr. Yann Vark Ar C'hok)	50
MARI ANN : Buhez ur Vreizhadez Yaouank an deiz hirie	54
ZAIG : Barzhonegoù	60
LOIG ER SKOUARNEG : Kafneur Eliz Ségehian	66
YANN KERAUZERH : Barzhonegoù	69
SEALUS M. MAC AN T-SAOIR : Barzhonegoù iwerzhonek	70
BERNAT LESPARGAS : Francophonie (tr. Rivanon Kervella)	76
ROTLAND PECOT : Graet hon eus her boñj e vo ar gwir ganeomp	77

Stensiloù an niverenn-mañ a zo bet skoet gant Hakoto Noguti ,
Yann Erwan Abalan , V. de Bellaing ha Per Denez . Treset eo
bet ar golo gant Gi Tepot . Koublet ha keinet eo bet an
niverennoù gant ur strolladig mignoned .

7,00 lur an niverenn-mañ .

MARI ANN

Mezh an eus bet.

Er bloaz 1952 ez on ganet e Bulien. An hini diwezhañ
eus pevar bugel ez on. Ma zud a zo menajerien vihan paour
tre. Met fell a rae dezhe kas ac'hanomp d'ar skol memestra,
stourmet e deunt evit reiñ un tammig deskamant dimp : ne
felle ket dezhe e vefemp ken maleurus hag int diwezhtoc'h.
Krog on da gontañ deoc'h ma buhez ha n'eo ket se tamm ebet
am eus c'hoant d'ober, fellout a ra din kontañ deoc'h perak
ha pelec'h am eus bet mezh. Mezh o ober petra ? Mezh o
komz brezhoneg, ur yezh dishefvel eus an hini gomze ar vugale
all e oa er skol ganin, mezh o komz brezhoneg er gêr pa zeus
un aotrou pe un itron bennak eus kêr. Mezh am eus bet c'hozh
pa oen koshoc'h, pa rebeche atav ar c'helennor din ma fazioù
galleg. Ret eo bet din dont da skol veur Roazhon warlene evit
gouzout e oa pezh e lakae ac'hanon da c'houzañv ur yezh hag
ur yezh pinvidik ouzhpenn.

Ya ar yezh desket war barlenn ma mamm a oa ar brezhoneg
mesket gant un tammig galleg fall. Degouezhet d'an oad da
vont d'ar skol e oen boezet da gomz brezhoneg. En fulor en
em lakae ar vestrez skol ma em lak'en da gomz galleg peo-
gwir e raen fazioù. Lavarout a rae din : "Bremañ e vo ret dit
komz galleg er gêr petarment ne ri bis'oc'h mann vat ebet".
Aet da lakaat ur bugelig da gompren traoù evel se. Ma zud a
gomze brezhoneg, ni a gomze brezhoneg. Deuet 'maez eus ar
c'hlas evit un diskuizhadenn n'am boa nemet un asperañs,
gallout komz un tammig brezhoneg gant ma c'hoar en ur c'horn
bennak eus ar porzh e-lec'h ne blije ket din c'hoari gant ar
vugale all, kentoc'h e chomen ma unan penn en ur c'horn bennak.
Echu ar skol ne vezen ket pell o kavout ma c'hoar hag o keme-
rout ma marc'h-houarn ha ni davet Toull ar C'hoar, hon toull
avel ma lavare ar vestrez-skol pa ne gomprenen ket un dre
bennak. Setu ma oamp set un devezh d'ober un tammig sport
war hent Traoù Ru e-lec'h ne dremene ket kalz a girri-tan.
Ankounac'haat a raen ar vestrez-skol diouzhtu pa vezen e

kreiz an natur ha me da drailhañ adarre hep gout din un toullad gerioù brezhoneg. Klevet e oan bet ganti, delc'het he doa ac'hanon war lerc'h ar vugale all ha soñj mat am eus evit ar wech kentañ he doa roet ur skouarnad din ha goude bezañ "lavaret pet eur e oa din" he doa lavaret din "Ma, kes endro ez "Toull" bremañ." Dallet gant an daeroù me a yae d'ar gêr evit klevout ar yezh e veze difennet ouzhin. Noz a veze, ne welen ket mat an hent, stokañ 'rge ma marc'h-houarn eus mein bras an hent.

Er skol laik e oan mat ar yaou ez aen d'ar c'hatekiz hag aze e velen em bleud. En brezhoneg e veze graet dimp ar brezegenn ha me a responte ses da c'houlennoù an Motrou Person. Gwelout a raen pegement a ziaesterioù o deveze ar re all o tistagañ ur frazenn brezhoneg. Me a glasko sikour anezho, int ne blije ket se dezho hag ar baotred vihan e oa drouk spontus em c'heñver. Klask a raent mont war hent Toull ar C'hoad d'en em goach da c'hortoz ac'hanon hag aze e tapent tannoù linad a dremenent war ma paour kaezh divhar. Tout se peogwir a vezent fuloret o klevout ac'hanon o komz brezhoneg.

Bleset e vezen en ur soñjal "Me ne vin biskoazh 'vel ar re all abalamour d'ar brezhoneg." Pa zeue tud eus kêr du-mañ da brenañ patatez pe avaloù, pe jistr, pe vioù, ar medisin pe an tintined hag an eontred, ez aen en ur red da 'n em goach er c'hav pe er solier. C'hoant a-walc'h em beze da welout anezho mat, Ma Doue, o klevout ma zud o komz brezhoneg diouzhin dirak an dud-se, pe seurt mezher evidon !... Degouezhout a rae din debrif en o zouesk koulskoude, ne lavaren ket grik peogwir em beze mezher o komz galleg dirak ma zud. Ha pa lavare ma zad din : "Kae da gerc'hal ur voutailhad jistr" dirak an dud-se me a zeue da vezañ ruz evel kribenn ur yar. " Ya, emezon, gouzout a raio an dud-se bremañ e vez komzet brezhoneg etrezomp. " Ha maeronez nac'het o welout pegement gouez e chomen am c'halvas un deiz war ar solier hag a gaozeas en galleg ganin. Abaoe am eus bet ur seurt respok evit ma maeronez, n'am eus ket distaget ur ger brezhoneg dirazi. " Daoust hag eñ e tesk mat er skol ?" a c'houlennas un deiz digant mamm. " Ya, eme mamm, ar bloaz-mañ ez eio er skol da Lanuon. "

Lanuon e oa penn ar bed evidon, ne oan bet nemet ur wech, tremen vakansoù Nedeieg hag evel just e ouezen aze ne veze

komzet nemet galleg. En pañsion e oa ret din mont. An deiz kentañ e oamp d'an abardaez er sal studi, gouelet am boa pa oa aet mamm kuit. Maleurua e oan, goep e veze graet ouzhin gant ar merc'hed bihan all abalamour d'am pouz mouezh. Adlavar "carotte" 'ta, eme unan evit diskwel penaos e roulen an R. Plijout a rae kalz din lenn ha deskiñ a raen mat a-walc'h er skol hag un dra souezhus, deuet e oan da vezañ mat tre e dikte. Pa veze goulennet piv a ouveze brezhoneg, me a save atav ma biz, pezh a lakae ar re all d'ober goep ouzhin. " Ya, eme ar c'helenner latin, gwelad a-walc'h e ve en ho troidigezhioù diwar al latin. "

D'ar yaou goude mern e teue atav ma mamm da sortial ac'hanon. En em c'houlenn a raen "daoust hag eñ e lavarin deiz mat dezhi e brezhoneg pe en galleg. En brezhoneg evel just, tant pis ma klev ar surveilhantez ac'hanon ! Ha ma ve re all 'tal kichen e lavarfont d'an holl e komzen brezhoneg ! " Mont a raemp en kêr, war ar marc'had hag aze e veze em bleud peogwir ne veze klevet nemet brezhoneg. Er stalioù e c'houlenne mamm traoù da brenañ en galleg mat war ar straedoù ne gomze nemet brezhoneg ganin. Diouzhtu ma welen unan bennak eus ar skol e chomen war lerc'h pe e raen sin ne gleven ket pezh a c'houlenne. " O, emezi, hirio ez out o ober da benn fall adarre, emezi, me a zilenno ar c'hiz se digant ! " " O ma c'hellfez kompren, a soñjen, pegement poan e rez din en ur lavarout se, pegement disheñvel en em santañ me-eus bugale all er skol. Pet kwech n'am eus ket bet c'hoant en ur guitaat ar gêr d'al lun beure da c'houlenn diganti komz galleg ganin pa teue d'ar yaou. Biskoazh n'em eus kredet gant aon d'ober trubuilh dezhi. Ma breur e oa er skol ganin ivez, ne gomzemp ket kalz asamblez peogwir pa en em gaven f. s dezhañ ne ouian biskoazh en peseurt yezh komz gantañ, ne oamp ket bet boazet biskoazh da gomz galleg etrezomp. "

Setu aped trivec'h vloaz am eus gouzavet peogwir e ouezen brezhoneg. E terminal am eus anavezot ur plac'h a rae gant ar brezhoneg he yezh pemdeziek. Gallat am eus deskiñ lenn ar brezhoneg hag hervez ar c'helenner e oa tu dimp tremen ar boelladenn brezhoneg evit ar vachelouriezh. " Ma, "moñ-me", biskoazh kement all, arak e veze goulennet digant an kouna-c'haat ma brezhoneg ! Ne gomprenan tre bet ken. "

Goude an eus klevet komz eus kudennoù Breizh. Er skol veur an eus desket skrivañ ar yezh he deus lakaet ac'hanon da vezañ maeur e-pad kemant a vlocavezhioù. He en em c'houlenn pegement a dud a zo bet evel don hag a zo bepred : da skouer, komz brezhoneg en ur bal a ra plouk. Bremañ e choman arvezhioù hag arvezhioù da selloù ma zud, ken brav ha fruezh e kavan o yezh.

MARVET GANT PETRA ?

Joan LARZAC

- gant ar gozhni , pa laran dit !

Anat eo : skrivañ rae barzhonegoù karantez .

- gant ar baourentez, pa laran dit !

Anat eo : ne oa gantañ nemet gwin, frouezh, maiz, legumaj, fourmaj, kig-moc'h, gaz, tredan, boksit, holen-mor ... (ad libitum)

- n'ouzoc'h mamm ebet : gant ar riv eo marvet .

Anat eo : ne rae ket tan 'pad an hañv .

- gant ar c'hleñved, eme an hini all, gant ar c'hleñved :

He ouie ket a c'halleg .

Kement-se a lazhañ un den .

(tr. gant Rivanon Kervella)

MORWENA DENEZ

ENE-ERIN

Erin a oa bet ganet war ar maez, e pelec'h ha pegoulz den ne ouie.

E vamm he devoa e lakaet er bed gant ar boan o tennañ pep nerzh diganti, gant an droug-spered o krigañ pep soñj diouti.

C'hwervoni ar vamm : " ne vezo fin ebet biskoazh, neuze, da c'hoantoù mab-den ? "

Kasoni ar vamm : " Ur sac'h goullio all da vegañ : dek anezho bremañ, m'am eus soñj mat. "

Karantez ar vamm : " Doue a bourvezo. "

Erin a greskas.

Digenvez e teuas da vezañ : " Un ti leun a dud, estrenien an eil evit egile. "

Digasted a savas ennañ : " Mut e chomont holl, kaset war-raok gant prederioù ar bevañ nemetken. "

Dismegañs a zrastas anezhañ : " Ken bara, gwin ha kousked gant ar re-mañ ", a soñjas.

E ene dezhañ, na marnaoniet oa.

Droug en devoa ouzh ar yer er bradenn.

Na perak e ranne ganto an estren e dorzhenn vare ? Ar bruzhunoù a zebre Erin.

Na perak e c'hore ar vamm-yar he fohsined, hag a ragache ganto hep ehan ?

Kat... kat... kat... ! lare ar yer ; bara... gwin... kousk ... 'soñje Erin.

Kat... kat... kat adarre.

Lazhañ ar yer a reas Erin.

Erin a gare an den. An den a oa kalet ha kreñv. Gantañ 'veze Erin.

Un dourenn dronk a rede en e c'horzailhenn, ur blaz

c'hwerz oa ganti, krignañ 'rae e ziabarzh, devañ 'rae e empenn, krenañ 'rae en e izili. Met kreñv oa Erin. Ar vuhez ne rae droug abet ken dezhañ : lañs oa gant e galon, pouez oa gant e ene.

Erin neuze a voe dilabour.

" Doue a'bourvezo " a soñje gwreg Erin en ur vagon ar bugel.

Galway
miz Du '72

KENDALC'H KELTIEK ETREVRCADEL
eus an I3 betek an I9 a viz Eost
e kêr Naoned
testenn : ggirioù sevenadurel ar pobloù
kan ar pobloù keltiek

Diskleriadurioù ha follennoù enskrivañ digant
KENDALC'H KELTIEK
Château des Duos de Bretagne
44000 NANTES .

MORVENA DENEZ

AN DEN HAG AR MOR .

Chal ha dichal ar mor : sonenn hiraezhus ar gwagennoù o sevel war an draezhenn.

Un den. Ur skeud du war un draezhenn zu. Hag un estren o sellout.

Deeroù ha klemmoù an den o sevel, sioul ha dibaouez, hag ar mor o krignañ hag o sunañ ar mein. Hag eñ da sevel e voutailh ha d'ober un nebeut kammadoù davet an dour. Ma tiroll ar wagenn atav ken ingal war an aod.

An den hag ar mor, an daou anezho o fivañ, an den hag ar mor o sunañ ingal. Ha sioulder ar peoc'h ouzh o gronnañ.

Ha na pet anezho o vevañ, brevet kost' ar mor ? na pet douaret en e zaeroù ? na pet buhez kollet en e glemmoù ? Ha spled ar mor, don ha didreuzus.

Gerioù a save, dre lusk e eñvor : " ne vefe nemet ur wech c'hoazh, ne vefe nemet unan. "

Skrij mut e zaboledad o tiboblañ an neñv, difrank hirvoudus e galon drailhet o hopal d'ar bed, hag an estren o selaoue.

" Ur wech, ne vefe nemet ur wech. Va lezit d'he gwelout, nemet ur wech c'hoazh. "

Daou labous mor, skreved anezho, oa o luskennañ war gli-penn ar wagenn. Cholori ha c'hoari oa ganto. Unan a zigores neuze e zivaskall ha kuit, da glask repu pelloc'h. An eil, fulor ennañ, a yeas war e lerc'h, ha setu ma voe cholori ha c'hoari adarre. Unander adkavet hag an daou anezho a-gevret.

An den a selle. Tapout a reas ar voutailh. " Ur wech c'hoazh hepken ", emezañ etre e zent prenet. Ur banne diwezhañ a lonkas, ha teurel ar voutailh. Torret e voe war ar reier hag an tannoù gwer kollet e-mesk ar mein. Ha setu eñ kuit, o sirebotiñ war-du gouleier kêr.

Diskenn a reas an estren gant ar wenedenn - an estren e-unan-penn war an draezhenn, an draezhenn du ha goull - ha klemmoù an den o vervel en avel, ha klemmoù ar mor o tirollañ an deñvel-ijenn. Harpañ 'reas lec'h ma oa bet bruzhunet ar voutailh,

tammoù gwer a deolas er mor. Krenn e voe gant ar mor evit ur
pennad - ha splann pep tra adarre.

Ne oa mui nemet ar mor o krignañ hag o sunañ ar mein ;
spled ar mor - don ha didreuzus.

Galway, du '72.

LENNIT HOR YEZH

en niverenn 95 ur geriadur gant Loeis Andouard
BREZHONEG AR MOR
koumanant evit 4 niverenn : 20 lur .
CCP Denis I499-5I Rennes
chekkenoù-bank da Per Denez , Ri , Floare , Douarnenez

Yann-Vark ar C'hog

Nozvezh Camberwell
(gant Jean RAY.
kofchenn dennet diouzh
"Histoires noires et fantastiques")

E penn laez an ti e klevis un noz o tigeriñ gant evezh
ha mouezhioù o hiboudiñ, spont enno. Tennañ a ris ma fistolenn-
dro diouzh he gouin.

Kalz fistolennoù whisky am boa charinket en noz-se, dre
benn d'ar vouestijenn fall a voeltre an ser ha d'an hiraezh
d'an devezhioù heoliek ha d'an traezhennoù e miz Eost.

E-barzh tavern al "Lec'h Bamus" e oa ur mell fornigell
giz Holland, dezhi daoulagad maen-skant ruz-ifern, war al leur
garzelet traezh gwenn e-giz d'ar sukr, hag ur whisky da vadaouiñ
Sant Anton m'en dije bet tro da gantreal war an enezennig fank-
igellet tro-distro d'an ostaliri.

E-maez, ur sapsr avel rezarc'h a c'hoerie gant barradoù-
dour ha delioù brein. Aes eo kompren neuze e oan chomet da
evañ betek bezañ skarzhet kuit gant Cavendish, ostiz an ti,
goude dezhañ bout pedet ac'hanon da vont kuit seven met start,
diouzh e varadoz, ennañ frondoù hamusañ Bro-Saoz ha Skos.

Yen ha leizhennek eo ma ziig bihan e Camberwell ; ouzhin
ma-un emañ o vevañ ennañ.

Bez ez eus skeball-touseg e-giz voc'henoù moliac'hus
glaslivet er c'hognoù hag ar malc'hwed, dre forzh bale bernoz,
o deus treset roudennoù lugudus evel leonennoù argant ouzh ar
mogerioù. Ne vern ! Mestrouer on du-mañ ha n'eo ket skrape-
rien hoalet gant ma listriaj argant dilufr hag un daolenn
dalvoudak bennaket a rafe din kilañ.

Peoc'h a veze en-dro. Ne oa ket distaget zoken gant
titirin bourrus an horolaj flamank e-barzh an trepas. Neuze
'ta e komprenis diwar-se e oa bet laeret anezhañ diganin ha
kerkent ez is e ki.

C'hwil 'oar, pa teuan en-dro d'ar gêr n'eus gwreg ebet o
frogiñ hag oc'h ober bouchoù din diouzhtu goude ; n'em eus
ket da goût digemer met trouzus ur c'hi, na kleuzeurig-noz
douhi daoulagad ar c'hazh.

D'ar mare garv-se en digavandenn e vez aet deus outañ reze marzhus ar wiz-ki e-giz krakkiñsed e korn ur straed ha laouen e vezan oc'h en em gavout adarre gant ma mignonez an horolej a flep e teñvalijenn fetis an trepas.

- Aze 'maout ! Kontant on !

- Aze 'maout ! Kontant on !

Klasket 'm eus lekat anezhañ da lavarout un dra bennak all met n'on ket deut a-henn. Ma empenn ha ma faltazi displead e-doug eurvezhioù yen an noz o deus nac'het lakat pozioù all da vont gant e ventadur.

Ha sed eo bet loeret diganin ar geneilsz-se.

Strakal a reas kentañ d'ez an diri edan ma c'hammed war evezh. Neuze e voe arre chuchumuchu ur vouezh ha goude-se e sklintinas un dra bennak skoet, en ur gouezhal, hag e torras gant un trouz skiltr.

Bez e oa tulipez Bohemia ha Venezia em c'hambr. Karantez am eus evit o flammoù disafar.

Ur pistig em c'halon e voe din finvez truezus unan eus ma strink, hogen ne dizhis ket da brederiañ dre ma kleven sklakadenn ur bistolenn a anteller, en estaj kentañ.

En aner e furchis er skeud, sabadac'het an tamm ac'hanon o vezañ ma ne zeue tamm sklerijenn ebet eus al lomber-kelc'h a zeue a-benn da vannañ war ar pondalez skleur ur sterdigennad kleuzeurioù-straed pellik.

Un dra bennak a spinas hirik amzer ar voger a-uc'h din ; ha ne voen 'met e poent evit soublañ da zivall diouzh barrenn ruz un dennadenn.

Ruilhal a reas skrijus e-giz d'un darzhadenn ; ur stokad gazoù loskus a jodatas din ha ma zog a bakas ur chifrodenn.

Lorgnez ac'hanoc'h ! e chouis. Tapet brav oc'h !

Ur flamm all a strinkellikas en noz.

En ur sevel ma fistolenn e tennis war-du an dennadenn hag ur c'horf a gouezhas, ponner ha diglemm.

Evit ket ha netra ez is dre an taot davit an nozelenn dreden hag e teuas soñj din, trubuilh ennon, em boa devet ma choufretezenn diwezhañ pa'm boa klasket lakaat tan war ar weskañ butun gleb e-barzh ma fibenn.

Degouzhout a ris war ar pondalez ; ma zroad a risklas,

gludet e-barzh un dolzenn lart ha blot.

Meizañ a ris e oa un dra bennak euzhus dirazon, un dra bennaket ma soublis goustadik warnañ, enkreiz hag heug ennon. Aaaa !!!...

Daouarn o doa tapet krog e-barzh ma c'herc'henn. Melloù daouarn anezho, yen ha kalet e-giz dir.

Tamm trouz ebet, tamm youc'h ebet, tamm kas ebet ha ganto esur ur mekanik e wasket ma goùg.

Strakal a reas ma melloù. Plom teuzet a leunie ma bruched, gouloù esper a c'hournijellike rak ma daoulagad. Kompren a ris edon o vont d'en tu all pa dennas prim ma fistolenn. Dont a reas an aer em skevent en-dro ; displegañ o doa graet an daouarn deus outañ. Bremañ em c'hichenik war ar pondalez teñval ez ae ur roukell skafv-tre war vougañ. Skafv-tre... skafv-tre. Goude-se ez eas an trouz sioulik en-dro. Aloubet al loñch penn da benn gant ar peoc'h.

Ar sioulded, an noz, kelanoù diwelus, un dervoud digomprenus edon o paouez bevañ e-giz d'un dall.

Ar spouron an hini eo a lammaz neuze war ma choug hag a vountas ac'hanon e-maez, en ur yudal. O sailhat e-maez edon pa teuas ar "fog". Primik e voe liñvet ar straed gant al later. En ur simentañ an heñchoù-bac'h, en ur vastronilhañ talbennoù an tier gant ur wellivador unvan e vougas ma mouezh a barzhe d'ar muntrer ; e-barzh ma gouriañchenn c'hloazet e oa ur meni-ferenn yen-skorn o kreskiñ. Redek a ris war lerc'h trolinenoù tud en diabell hag a deuze e-barzh ar vorlusenn pa tidostaen deus outo ; seniñ a ris ouzh dorjoù a venas sarr war hunioù aheurtet.

Ha ne walis kristen ebet ; den ne glevas ac'hanon hag e vezen trechalet gant peoc'h spontus ma loñch gwadek a-dreuz d'ar vrumenn, kenvuntrier skoachet.

Goude bout galoupet e-doug div eurriad evit gour ebet, tra ma ouele, dres, ar gouloù-deiz latous gant huzil ur miliad a chiminelloù e tegouezhis e-tal toull-dor ma zi skrijus. E-keit ma tigoren an nor en ur grenañ-digrenañ a-benn d'an arvest bet skoachet ouzhin gant an deñvalijenn e klevis titirin ma horolej.

Aze edo, o vomediañ dic'hoarzh.

- Aze 'maout ! Kontant on !

Nag en diri, na war ar pondalez ne wellis kelan ebet.
 Ha rac'h ma strink, gwitihunan, o deus gwenc'hoarzhzet ouzhin
 gant o livioù disked e-giz tarzh en deiz, mel ha strad ar mor.
 Ha pep tra a oa chomet difiav e-barzh ma zi bihan. Ha roud
 ebet eus ur votez gleuc'hat a wad hag a vouedenn-benn, zoken.
 O ! O ! O !...

Gast ! Ma zog zo toullet gant ur voledig evat.
 Mankout a ra doù denn e-barzh ma fistolenn.
 Ha war ma goûg, ez eus roudennoù bizied, - bizied moan,
 hir, hir-kenañ !
 Che ma doue !
 Bremañ m'emaon o c'houl ali digant ar wiz-ki, e ra din
 un tamm spiswel.

Faziet 'm eus gant ar stradaed, an nor - muioc'h evit ur
 betailh a c'hell bezañ dibrennet gant un alc'hwez... - ha
 kement a stradaoù zo heñvel-vi an eil re deus ar re all.

A ! A ! E-barzh ur c'harter eus Londrez n'anavan ket,
 war ur stradaed n'anavan ket, e-barzh un ti n'anavan ket em eus
 lazhet tud n'em eus ket gwelet morse, na ouezin gour biken
 jamez diwar o fouez.

- Hopala, ostiz ! Ur flipann whisky a yal ganin !

Embarnet gant P. J. OSWALD

Y B PIRIOU

AR HALLOZHIU RIZ

barshonegou

breshoneg hepken

13,50

YVON LE MEN

VIE

barshonegou e galleg, gant un droidigezh e breshoneg

15,00

Y.E. AR MOEGN

STANK AN IFERN

Un anv skrijus ma'z eus unan...

Souezhet e vefen ma vije unan bennak gouest da lavarout e pe
 lec'h emañ Stank-an-Ifern. Ma koulskoude, e oa het skrivet
 gwechall war ur gartenn Michelin, gant ur steredenn zoken, da
 venegiñ d'an douristed e oant eno en ul lec'h livus, hoalus...
 Ar pezh a zo sur, n'eus steredenn ebet ken, netra mui da dennañ
 daoulagadoù kizidik ouzh kened an natur. Met an dra-se a vo
 diwezhañ an istor...

Dek vloaz 'zo, e oa c'hoazh al lec'h-se leun a gaerded
 gouez, hag e chomed evel bamet o welout ur seurt arvest : pe
 zveud eus ar vourc'h, dre en hent kammigellus gwaskadet gant
 er gwez-derv, e kroge ar c'hoad da vezañ stankoc'h-stankañ,
 ha goude ur pleg diwezhañ, e treuzed un draonienn vihan, gronnet
 gant rzier maen-greun a veze spurmantet a-dreñv d'ar gwez
 fonnus. War an tu dehou eus an hent, e tiskenna goustadik
 dinaou an dorgenn, goloet a zelioù marv, ma teus diouto ur
 frond kreñv, leizh ha fresk war un dro ; war an tu all, e kreske
 ar geot war bord ur wazh-dour a vourboulhe war ar vein rimiet
 gantañ abaoe kantvedoù. Ur seurt pradig a seblante bezañ bet
 graet, evel pa vije bet skarzhet ar brouskoadoù, ar strouezh,
 a c'helled gwelout pelloc'h. Met ar geot a oa uhel, fonnus,
 hag abaoe pull ne oa ket tremenet laonenn ar falc'h a-ruz an
 douar. E korn an dachenn-se, hanter-guzhet gant ar gwez, e oa
 un ti-soul, ma kroge ar plouz da vont treut warnañ : an doenn
 a oa toull, ha sur e tlee diskargañ e-barzh an ti an dour a
 zastume dinden ar glav. Ar moerioù a oa fetis, met an nor
 hag ar stalafioù o vreinañ a ziskoueze e oa bet dilezet al
 lojeiz a-zavri-kaer.

Merzout a raed e oa bet ur wenodenn a yae betek an ti,
 hag a dreuze ar wazh da c'houde war main ledan laknet a-ratozh.
 Eno, e kendalc'he a-hed an dour, nemet e wled un eil skourr
 o vont d'en em goll e-touez ar brouskoadoù. A-dreñv d'an ti,
 an tu all d'ar wazh, e oa diribin serzh un dorgenn maen-greun,

ma kreske warni e lec'h pe lec'h ur bod-spern deuet a-benn d'ober gwriziennoù a-barzh ur faoutenn bennak eus ar roc'h. Un tammig pelloc'h, e troe ar wazh a-zehou, hag en ul lec'h m'o doa kilet ar reier, e skeud ar gwez-derf, en em lede ar stank.

Deuet e oa da vevañ eno, hep gouzout da zen ; Emichañs, en doa savet da gentañ ul logenn vihan e-kreiz ar c'hoadoù ; den ne grede emellout eus e vuhez. Paotred ar c'hoadoù a zo ken garv ; sur e oa deuet eus an tu all d'ar c'hoad. Ur sapre tamm ramz e oa, gant divskoaz ledan, a l'kae da grenañ an dud aonik a wele anezhañ gant e vouc'hal. Kefchennoù a veze graet diwar e benn. Tud a oa o lavarout en doa lazhet un niver brav a vlezizi, re all a lavare o chuchumuchu en doa lazhet estreget bleizi. Gwellet e oa bet dre-aman ar wech kentañ e 1880 pe war-dro. Buan e teuas da anavezout ar c'hoadoù evel pe vijent bet dezhañ. Ne vou ket pell o kavout ar c'hozh ti e Stank an Ifern. Dilzhet e oa bet marteze kant vloaz a-raok. Kouzhet e oa en doenn en he foull. Aes e oa da welout ne deufe den ebet d'e hegesañ ma rafe e lojeiz anezhañ. Ha kaoz a oa ivez !

Peseurt istorioù spontus ne oant ket bet dibunet, da noz goude koan, diwar-benn ar stank ! Un anv a zerec outañ, sur a-walc'h ! Sorserazed, gwrec'hed euzhus, a oa safset bevañ eno, oc'h ober kenwerzh gant an diaouled, pe traoù all viloc'h c'hoazh, tennet eus levrioù egrips. Ar mammoù-kozh a lavare e verv^{soz} ar stank pe veze graet ar gwaskañ traoù a c'helle soñjal enno ur c'hristen a zoare. Swir-bater e oa ivez e tarzhe al luc'hed war nec'h an dorgenn oa zae un diaoul bennak da welout e genseurtzed. Nann, aman ne oa ket kudenn eus koriganed pe baotredigoù evel-se ! Tud kelonek hepken a grede tremen war an hent, hag ar buansañ ar gwellañ. Den ne vefe deuet goude serr-noz. Ha koulskoude, ne o den evit touñ e oa unan bennak aman o chom. Gwechall-gozh, kalz a-raok ar Chouanted, e oa bet tud, drouklazhet un deiz bennak, emichañs. Laeron o doa graet o mad eus an hent teñvel...

Evel-se, e chomas Job Lagadeg an ti bihan, hep na vije goulennet tre outañ. Treustioù nevez e lakaas, soul da c'hoade ; he pa voe graet ar c'hento gant mouded teuzerc'h, ne voe den

ebet da zañsal e-tal dor an ti.

Gwellet e voe Job ur wech an amzer e ti Matilin an Denmat, oc'h evañ ur banne lagout-chistr ; ar re all e oa skoulmet o zeodoù da gentañ. Ur wech pe div, e voe unan bennak o komz outañ. Ne oa ket tuet ar paotr da varveilhat. Evelkent, e teuas an dud da c'houzout e oa bet kaset Job, e-pad ar brezel, en ul lec'h a rae Konli anezhañ ; eno e oa bet darbet dezhañ mervel gant ar c'hleñved ha fallagriezhañ ar C'hallaoued. Douaret en doa meur a Vreizhad kouezhet gant ar red-kof gwaddek. Goude seurt darvoudoù, en doa graet e venoz chom e-unan pell diouzh villed ar bed. E stank an Ifern e vevas hep trubuilh, gant e ziv c'havr hag e gi. Ur mailh e oa sur a-walc'h da dapout konikled ha gedon. Ne veze ket gwellet alies o prenañ tre pe dra. E-keit-se, ne voe ket anv mui eus sorserazed.

E miz ebrel 1913, e varvas, hep gouzout da zen, eveljust. Un taol tarzhienn. Kavet e voe e gorf ur pemzektez goude. Den n'e ouelas. Beziat e voe en un toull a-kichen an tiig, rak ne oa ket klient d'an aotrou person.

Pa zeuas soñj d'an dud furchal a-barzh traoù ar paotr aet d'an anaon, e voent sebezet o welout ur vaouez dianav war an treuzoù. Ur skrijadenn a santas pephini a-hod e livenn-gein. A-douez ar pemp paotr a oa eno, ne lavaras grik hini ebet. Meizañ o doa graset e oa deuet an-dro amzer ar sorserazed...

Komzet e voe an deiz-se diwar-benn ar "sorseraz", evel ma rae dija an dud anezhi. Pemp paotr o doa kilet dirazi... met ne voent ket pell o terevell penaos e oa e Stank an Ifern ur plac'h iski : tregont vloaz dezhi, ur sae hir ha du-kañv, un drumm eus ar c'hleñved, ha kizenoù lev melen a ziskenne war he divskoaz. Ur c'horf dispar, sur-a-walc'h ; ha mezhañ e devoe bet ar person o klavout e gistenien o komz diwar-benn an traoù-se. Met gwelout ur plac'h hep koef war he fenn a oa souezhus ken e oa souezhus. Ur pec'hed e oa zoken, evit an aotrou person. Buan e teuas ar gwraged da lavarout ne c'halle seurt krouadur bazañ nemet gwraged an diaoul, hag hep dale e voe difannet gwañ ganto ouzh o faotred mont war-du ti ar c'hoadoù. Ne voe ket seizhdaletoc'h ar mammoù-kozh da zibunañ kontennoù

gwechall a-zivout ar stank. E-giz-se, ez a an diskred da son, hag an eon da spouron.

Pelloc'hik goude, e oa savet a-nevez an eon kozh, ar seurt aon a zen rek an traoù dianav, kresket dek gwech muioc'h gant sorc'henoù an dud hegreidik. Bez 'e oa ar maer met ne felle ket dezhañ ober war-dro seurt traoù : afer an archerien e oa ; met ne oa archer ebet er vourc'h. Bez 'e oa ar gward-maeziou, met eveljust ne oa ket e vicher ensallout ar c'hoadoù didud. Bez'e oa ar person, met ne vije ket bet evit staliañ an diaoul e-unan, a dra-sur.

Ha koulskoude, e voe gwelet ar sorserez en iliz, ur wech bep miz, he fenn goloet gant ur c'habell ; e traoñ an nev e chome e-pad an oferenn ; dan ne zistroe e benn. Tud ar renkoù diwezhañ a lavara da c'houde e klevet anezhi o skignal he dent e-pad ar padenoù...

E-pad an hañv, ar bloaz war-lerc'h, goude un dervezhiad hir troc'hañ foenn, e c'hoarvezas un dervoud kevrinus. Yann al Lonker, tommet e benn gant an hini kreñv, a douas d'e gamaladed un dra diskient : "Klaouatre he devo hor sorserez he flijadur ganin henozh!" Ne voe den evit herzel outañ da vont. Ne voe den evit gouzout petra e oa deuet da vezañ...

Un nebeut goude, e tarzha ar brezel, a zles entanañ Europa a-bazh. Ha dezhañ bezañ bet diverket diwar gaeiroù an arme, en em gavas anv Yann war roll ar re a oa kouezhet war an talben

Hag e kroges ar vuhez adarre, cheñchet eveljust, rak un toullad peotred a oa marv er brezel hag er vourc'h kalz muioc'h eget e lec'h all, evel pe vije bet daonet ar vro.

Nebeut ha nebeut, ez eas an traoù war-raok war ar maez. Gwelet e veze gweturioù stankoc'h-stankeñ, ardivinkoù dre dan evit labourat an douar... Hag e koshra pephini, e Stank en Ifern koulz hag e lec'h all...

An doktor Henry o oa erruet dre amañ goude ar brezel. Gloaziet fall war un dachenn emgann, e felle dezhañ bevañ war ar maez, ar pezh e rafe vad dezhañ, kentoc'h eget chom e Paris. E 1934 e timez e, ha dezhañ bezañ daou-ugent vloaz, gant ur plac'h eus Gwened, dezhi tud pinvidik, bourc'hizien e denne

arc'hant diouzh ur stal pesked-mir e Kieren. Ur verc'h a voe ganet, bloaz goude, hag ur mab, Alan, e 1936. Desavet e voe ar vugale evel ar re all : e-pad ar brezel ne voe ket re ziaes ar vuhez war ar maez ha goude e oa gwelloc'h gant ar mezeg darc'hel e vugale er vourc'h eget kas anezho d'ur skolaj bennak e-lec'h na vefent bet nemet hanter-vaget.

Eveljust, ez eas Alan da c'hoari gant ar baotredigoù all, ha petra ne voe ket graet e seurt abaoenoù ! Alies e teue ar re-se d'en em gannañ, rannet e daou strollad, a daolioù mein ! Bale a raent dre ar maeziou hep aon ; hep aon nemet unan, a oa gwelout ur stumm du o tont eus diabarzh ar c'hoadoù. Ar sorserez ! Deuet e oa da vezañ kromm gant ar ramz, ha bale a rae gant ur vazh. He dremm a oa deut da vezañ divalav, leun a roufenoù. Sorbienoù spontus en em lede war he c'hont. Dont a rae a-wechoù da breñañ tra pe dra en ispiserez. Gant peseurt arc'hant ? Pa zeue e-barzh ar stal, e rae an ispiserez sin ar groaz, e servije anezhi gant daouarn damgrenus, hep sellout ouzh he dremm. A-hend-all, e veve an hini gozh diwar laezh he gavr hag un dachennig legumaj e-kichen he zi.

Un deiz, e oa evel kuetum emgann etre ar baotredigoù, war hent ar c'hoadoù. Ken dalc'het e oant-i ma ne weljont ket ar vaouez kozh o tont war-bouez he bazh. Mantret o welout anezhi a-daol-trumm, e skaras pephini, nemet Alan, chomet abufet, ur maen en e zorn. Hag aet e kounnar, e taolas e vaen etrezek ar vaouez, a gouzhas a-hed he c'horf, tizhet e-kreiz he zal.

Kuit ez eas Alan d'ar red, enkrezet-holl. Pa dremenas adarre war an hent, ne oa hini ebet ken, nemet e oa ruz an douar gant ar gwad...

Gwelloc'h e vije bet gant Alan ma vije chomet an holl hep gouzout ar pezh en doa graet. Darn eus e gamaladed o doa gwelst anezhañ, avat. Ha dibunet an istor d'o zad. E-giz-se e teuas ar mezeg da c'houzout diouzh gwall-oberenn e vab, diwezhat a-walc'h en endurvezh.

Ankeniet gant seurt dervoud, e reas e venoz diouzhtu : dezhañ e oa da welout an hini gozh, da loursouñ anezhi. Ha gortoz betek antronoz a vije bet mont enep e zaver.

Du-pod e oa pa 'z eas kuit diouzh e di. War droad ez eas, avat ; kann al loar e oa, ha koumaul a rede en daol, o koechañ-diskoachañ anezhi. Un avel skañv a c'hweze, o lakaat an deil da sarachañ dousig. Pa erruas e-tal an tiig, e welas goulou a-dreuz d'ar prenestr. Digeriñ a reas an nor, hag e welas ar wrac'h, gourvezet war he gwele, difiñv, digor he daoulagad, malivet he dremm, hag ur c'hloazenn euzhus e-kreiz he zal hanter-frailhet ; hep mar e oa kouezhet war ur maen lemm. Kouezhet gant an ervest, oc'h en em c'houlenn penaos e oa deuet hec'h-unan betek eno, ne soñjas ket sellout ouzh peurrest an arreb-euri. A-greiz-holl, e skrijas, o klevout un trouz bihan, ur soroc'h gwan, pe ur c'hwezh, hag e troas e bann : e penn all an ti, a-dreñv d'an nor en doa poulzet, en em gawe ur bleiz, ur gwir bleiz, prest da sailhañ, dezhañ daoulagad trêluc'hus, hag e javed digor o tiskouez dent lemm... Seizet gant ar spont, ne c'hellas ket ar mezeg krial. Semplañ a reas war an taol...

Nec'het bras o c'houzout e oa he gwaz e Stank an Ifern, ne c'hellas ket an Itron Henry mont da gousket. Pa welas ne deus ket en-dro, ez eas, da henternoz, da zihuniñ ar maer, ha lavarout dezhañ an traoù. Divizout a reas hennezh mont da gerc'hat paotred kalonek, ha dav da Stank an Ifern. Sellout a reas unan dre prenestr an ti, hag e welas, sklerijennet gant ar goulou e-kichen ar gwele, korf ar wrac'h war he golc'hed, hag ar mezeg tamolodet war an douar.

Evit an hini gozh, ne oa netra mui da ober : yen e oa endeo. Ar mezeg a baras goustad, met gwan e chomas e galon. E vlev a oa deut da vezañ gwenn-erc'h.

Hag ar bleiz a voe kaset d'ur mirdi. Ur pennober e oa, gant un teod mezher ruz, ur gervan wirion ; ul labour aketus he doa graet ar wrac'h, pe marteze ar c'hoadour kozh, chaseour bleizi. Dalc'het e oa bet al loen e-ratre, hag e luc'he e vlev evel hini ur bleiz bev. Aozet e oa bet e seurt doare ma oa ferv ha kriz da welout.

Nebeut ha nebeut ez eas an traoù en ankounac'h. An doktor Henry, pareet pe dost, a baouzas da labourat, n'helle ket mui en abeg d'e galon. E vab Alan a yeas war e studi, ha goude

bezañ tapet e ziplom ijinour en ur skol-vras eus Paris, e krogas da labourat e-barzh ur stal labour er gêrbenn. Bep an amzer e vase gwelet e Breizh, e-lec'h ma tremene e vakañsoù. Dimeziñ a reas hep dale gant merc'h ur c'hannad. Evit tud ar vourc'h, en doa graet barzh e pep tra.

Eveljust, tud desket evel Alan ne gredont ket en istorioù kozh, ha nebeut goude, a reas e venoz prenañ an tiig e Stank an Ifern, d'ober ur c'henkiz anezhañ. Klevout a reas a bep seurt traoù digant tud ar vourc'h. Hag e voe ur vaouez kozh o lavarout dezhañ e vije gwelloc'h dezhañ chom hep ober e venoz, peogwir e oa kiriek eus marv ar sorserez kozh. Ne selavas ali ebet, ha goude bezañ prenet an ti digant ar gomun, koulz lavarout evit netra, e lakaas aozañ an diabarzh hag an diavaez ken brev ha tra ; evel-se e kavfe eno ul lec'h diskuizh goude al labour poanias hag ar vuhez diskiant e rene e Paris. Ne oa ket rouez gwelout anezhañ o tremen ur wikend an e genkiz kluchet e traoñ an dorgenn.

Ur gwener a viz here, e tivizas gant e wreg dont da chaseal e Breizh e-pad ar wikend. Ar veaj a rajent d'ar gwener da noz. Ouzhpenn pemp kant kilometr, n'eo ket ur blijadur e-pad an noz.

Erruet e Stank an Ifern, ez ejont eveljust da gousket, ur c'houk pounner a oa sur d'ober vad d'o neivennoù atizet gant ur sizhunvezhiad buhez virvilhus.

Devezh ar sadorn a voe plijus-kenañ, ar chase a voe mat ivez ; he zoken e-kichen ar stank, e tapas Alan ur mell gad e dec'he e-barzh ar strouezh.

Pedet e oa bet mignoned da goen, hag e kavas pepini e oa un abardaez plijus. Gwin mat a oa da evañ, kig ar c'had a oa saourus, hag ar chadenn stered a gase muzik e-leizh, pladenn goude pladenn. Da vare an disparti, e oa en hell leun gant an eürusted a santer goude ur pred mat, goude bezañ butunet kalz ha marvailhet gant mignoned kozh. Chom a reas Alan hag e wreg e korn an oaled sioul o speredoù, kollet o selloù e-barzh ar regez.

Ne glevjont ket da gentañ kriadennoù ar skrijer-noz. Met ne ehane ket, ha goude ur pennaodig e teuas sklaer da zivskouarn

Alan ; seurt kri a zo heskinus pa bad e-giz-se, gorrek, unton ha diehan. Sentout a reas ur skrijedenn en e gain ; aon a zeue dezhañ, un son diabeg ; met buan ez eas e aon da gounnar : " Ne gav ket dit, Annaig " emezañ, " n'eus ket tu da c'houzañv pelloc'h al labous-se ! Emaon o vont d'ober komplimañchoù dezhañ gant un taol fuzuilh pe zeou." Hag ez eas er-maez ; tefval e oa an noz, kourmoul du a haste dindan an avel ; en douar a oa gleb gant ar glav diwezhañ ; hag e waske e dreid ar seurt fank graet gant an delioù kouezhet nepell ar-ek. Un toull er c'houmpoul a ziskoachas kann al loar. Ar gwez a gemeras neuz semeilhoù oc'h astenn o brec'hioù skarnet e pep tu. Hag aze, war ur vrangkenn uhel, e youc'he al labous-skrijer, e zaou-lagad trivilius paret war Alan. Un tenn, daou : ne fiñvas ket an avel ; met evelkent e tavas. Hag ar c'houmpoul a guzhas adarre al loar. Diouzhtu e nijas kuit al labous, un nijadenn bounner, a gasas anezhañ en tu-all d'an ti. Hag e krie war un ton lemm, en un doare melkonius ha kounnaret war un dro. Dont a reas Alan war e giz, kranaf e rae e vizied war e fuzuilh. Dont a reas tre ; kerkent ha ma voe e-barzh, e voe skubet kuit e venozioù kounnaret, hag ez eas d'azezañ e-kichen an tan. Plijusoc'h e oa sur a-walc'h bezañ en diabarzh e-pad seurt noz...

A-greiz-holl, ec'h adkrogas ar skrijer-noz d'ober e durni. A-dreñv d'an ti e oa bremañ, hag e kendalc'he gant e gan unton. Gant ur striv, e savas Alan adarre, e krogas en e fuzuilh, hag er-maez...

Ober a reas tro d'an ti, klesk a reas al labous en defvalijenn. Met pa welas anezhañ, e nijas hennezh, goustad, a wezenn da wezenn, en ur heuliañ ar wazh-dour. Kerzhout a rae Alan a-dreñv dezhañ a-hed ar wanedenn. Trouz ebet ken. Erruet dirak ar stank, e spurmantas ar skrijer war ur brank izel, a-us d'an dour, en tu all d'ar stank. Hag adarre e tiskoachas al loar. Skourroù ar gwez a ziskousas splenn o stummoù gweet, 'vel merzheriet gant ur galloud strobiniellus, daougementet war c'horre an dour. Al loar, uhel en dabl, a sklerijenne an traoù a-gostez.

Sevel a reas Alan e fuzuilh, met un arvast spouronus a reas dezhañ chom a-sav : gwelout a reas stumma hakr al labous o kreskiñ, o kreskiñ, hag hep dale e voe dirazañ ar sorserez

koz, kluchet war ar brank, he daoulagad traluc'hus, he dremm euzhus damsklerijennet, gwad warni o tiverañ eus he zai. Hoallet gant seurt huderezh, skoelf a zaoulagad, a reas Alan ur paz war-raok. Strobotiñ a reas, hag e kouezhas pounner an dour. Skeiñ a reas e dal ouzh ur maen lemm, hag e veskas e wad gant an dour...

Ur pennad goude, spontet o chom hec'h-unan en defvalijenn, e teuas e wreg gant ul letern ; re ziwazhat e oa evitañ...

Hag an ti a voe lakaet e gwerzh. Den n'hen prenas ; met un deiz, e teuas ur paotr en doa sellet pizh ouzh an draonienn vihan ; prenañ a reas tout an trowardroioù, hag e lavaras da c'houde e felle dezhañ digeriñ ur vengleuz ; dismantret e voe an ti, diskaret ar gwez, ha zoken beched ar stank ; kleuziet e voe an dorgenn. Ur wech e voe kavet, en un toull eus ar roc'h, relegoù tud, tri c'horf da nebeutañ. Ne oa ket posubl da lakaat un anv warno.

Bremañ, ez eus kirri pounner o vont hag o tont leun a vaen-greun. Ar wazh a red c'hoazh dousik, met liv ar fank a zo gant an dour...

TOUT VA BIEN

Anat eo : Tout va bien !

Bretagne 73

Ma ne gredit ket, neuze lennit al levr-se : TOUT VA BIEN gant Hono (tresadennoù) ha Kentel (skeudennoù) Ennañ pennoù tud na vint ket mui gwelot ken allie ...

Ray Bradbury

(tr. gant MARK KERRAIN)

UR VAQUEZ O C'HARMAI

Margaret Leary eo ma anv. Dek vloaz on, hag emeon er pempvet klas e Central School. N'em eus na breudeur na c'hoarezed ; tud plijus eo ma zad ha ma mamm, nemet ne daolont ket pled nemeur ouzhin. Ha forzh penaos ne oamp ket en soñj kaout tra pe dra da ober gant ur vaquez bet muntret, pe darbet dezhi, da vihanañ.

P'lemer o chom en ur straed evel hon hini, ne soñjer ket e c'hoarvezo traoù e-giz tennañ war an dud, kontellata pe c'hoazh beziañ anezho dindan an douar, koulz laret en ho porzh a-drek. Ha pa c'hoarvez, ne greder ket. Dorc'hel a reer da lardañ tammoù bara krezet pe da boazhañ gwestell.

Ret eo din diskleriañ deoc'h penaos e c'hoarvezas kement-se. Da greisteiz e oa, war-dro hanter miz Gouere. Tomm oa an amzer, ha mamm a leras din, "Margaret, kae d'ar stal 'ta da brenañ un tamm dienn-skorn. Ar sadorn eo, ha tad vo er gêr d'e verenn. Un tamm lip-e-bav a vo graet."

Ha ma neuze da vont er-maez en ur redek, ha da dreuziñ an dachenn-c'houllo a-drek an ti. Un dachenn ec'hon e oa, e-lec'h ma oa bet c'hoariet 'base-ball' gant ar vugale, ha torret gwer ha bep seurt traoù. O tont en-dro eus ar stal e oan, gant ma dienn-skorn, o kerzhout, sioul, hep ober van, pa c'hoarvezas e greiz-holl.

Klevout a ris germoù ar vaquez.

H-rpañ a ris da selaou.

Eus an douar e teue.

Ur vaquez a oa beziet dindan ar vein, al loustoni hag ar gwer, ha garmal a ree evit ma teuje unan bennak da dennañ anezhi er-maez.

Ha me a chome aze, spontet. Hag hi o kenderc'hel gant he germoù, mouget ma oa.

Ha ma neuze da gregiñ da redek. Kouezhañ a ris, ha sevel da redek c'hoazh. Degouezhout a raen war drouzoù an nor, hag aze e oa Mamm, ken sioul ha tra, hag hi hep gouzout pezh a ouien-me, e oa ur gwir vaquez, beziet en-bav a-drek hon ti,

ur c'hant metrad bennak alese marteze, hag o c'harmañ forzh he buhez.

"Mamm, emezon.

- Na chom ket aze gant an dienn-skorn, eme Mamm.

- Met, Mamm, emezon.

- Lak anezhi er vouest-skorn.

- Selaou, mamm, ur vaquez zo o c'harmal e-barzh an dachenn c'houllo.

- Ha gwalc'h da zeouarn.

- Garmal ha garmal a ra...

- Ha bremañ pebr hag holen, eme Mamm o pellaet.

- Selaou ac'hanon, emezon, kreñv. Ret eo dimp tennañ anezhi er-maez. Beziet eo dindan tonadoù ha tonadoù loustoni, ha ma ne dennomp ket anezhi alase, e voug'o hag e varvo.

- Sur on e c'hell gortoz betek goude merenn.

- Mamm ! Ne gredez ket ac'hanon.

- Gran, eveljust, kozhig. Bremañ, gwalc'h da zeouarn ha kas ar pladad kig-mañ d'az tad en tu all.

- N'ouzon ket piv eo zoken, na penaos he deus gallet degouezhout eno, emezon. Met ret eo dimp sikour anezhi a-raok na vo re zivezhat.

- Ma Doue ! eme Mamm. Sell ouzñ an dienn-skorn !

Petra 't-eus graet ? Chom en heol, ya, ha leuskel anezhi da deuziñ !

- Ac'hanta, en dachenn c'houllo...

- Arsa ! mont a ri, strakell ? "

Mont a ris tre er sal-debriñ.

" Tad ! Ur vaquez zo o c'harmal.

- N'anavezon ket unan na raje ket, eme Dad.

- Sirius eo, emezon.

- Ne c'hoarvez ket, eme Dad.

- Ret eo kemer palioù ha pigennoù, ha diveziañ anezhi, evel ur vomienn ejiptian, emezon.

- Ma n'em nus ket c'hoant bezañ o furchal war-lerc'h traoù kozh evel-se, eme ma zad. Na, un deiz bennak e miz Here, pa vo brav ha fresk an amzer, 'afomp hon daou da wilet.

- Met n'hallomp ket gortoz keit-all, e oan prest da huchal. Frailhañ a ree ma c'hilon em c'hreiz. Strafulhet

e oan, trelatet, spontet, ha ma zad a oa aze o lakaat kig en e asied, o troc'hañ, hag o chaokat, hep teurel pled ouzhin-me

- Tadig, emezon.

- Mmm ? emezañ, o chaokat.

- Tadig, ret 'vo dit dont ganin goude merenn da sikour ac'hanon, Tadig ! ha me 'roio dit-te kement gwenneg 'm eus lakaet a-gostez e-barzh ma bionenn !

- Ac'hanta, emezañ, un sfer a ginnigez din aze, neketa. Un dra pouezus meurbet evit dont da ginnig da arc'hant din. Ha pegent a bani en eurvezh ?

- Pemp dollar, 'm eus tapet lakaet a-gostez goude ur bloz. Dit int. "

Kregiñ a reas Tad en brec'h. "Fromet on, ya, fromet da vet. C'hoant 't eus gwelet ac'hanon o c'hoari ganit, ha prest out da baeañ evit se. Gwir, Margaret, lakaet a rez da dad d'en em santout diaes. Ne roar ket a-walc'h eus ma amzer dit. Setu, goude merenn ez in ganit da selaou ar vsouez-se o c'hant hag evit netra.

- Gwir eo ? gwir eo, tadig ?

- Ya, Dimezell, mont a rin. Met un dra a ranki ober da gentañ.

- Petra ?

- Mont a ran ganit, ma tebrez da verenn hep ober restaj.

- Ober 'rin.

- Mat-kenañ. "

Mamm a reuas tre. Azezañ a reas ha kregiñ a rejomp gant hon merenn.

" Na zebr ket ken buan 'ta ", eme Mamm.

Ha me ober goustadikoc'h. Hag adkregiñ da zebrifañ buan en-dro.

" Klavet 't eus da vamm ? eme Dad.

- Germal a ra, emezon. Ret eo hastañ.

- Me, eme ma zad, zo en sell da chom emañ sioul en c'hoazez, d'ober brev war-dro ma zamm kig da gentañ, ma fatat ha ma salodenn da c'houde evel just, ha ma dienn-skorn, ha neuze ur mell banne kafe skornet, ma teurvez dit. Se a c'hell padout un eur. Hag un dra all c'hoazh, dimezell. Ma klavan

hec'h anv, an n'ouzon-ket-piv zo o c'harmal, aze, ur wech c'hoazh ouzh taol e-pad ar pred, n'in ket ganit da selaou hec'h abadenn.

- Ya.

- Komprenet mat 't eus ?

- Ya. "

Ur milion a vloavezhioù a badas merenn, pep hini o fiñval goustad evel e-barzh filmoù zo. Mamm a save goustad, a azeza goustad, hag ar fourchetezioù, al loaioù a fiñve goustad. Petek ar c'helien, er sal, a oa goustad. Ha kigennoù divjod Tad a fiñve goustad. Ken goustad e oa. C'hoant am boa huchal. Hast 'ta ! O ! Hast 'ta buan, mar plij, sav, red, deus er-maez, red.

Met nann, ret oa din chom en c'hoazez, hag e-keit ma oamp o tebrifañ hon merenn, du-hont en dachenn, (he mouezh a gleven o c'harmal em fenn, o c'harmal !) ur vaouez, a c'harme, hec'h-unan-penn, e-keit ma oa ar bed-holl gant o merenn, an heol o tommañ, an dachenn ken goull o oabl.

- " Setu, eme Dad, echu gentañ a-benn ar fin.

- Dont 'ri neuze da welet ar vaouez zo o c'harmal ?

emezon.

- Da gentañ, ur banne kafe skornet c'hoazh, emezañ.

- P'emaomp gant ar merc'hed o c'harmal, eme Mamm, Charlie Nesbitt hag e wreg oa oc'h en em gannañ dec'h da noz.

- Netra nevez, eme Dad. Emaint o 'n em gannañ dalc'hmat.

- D'am soñj, Charlie ne dalv menn, eme Mamm, hag hi ne ra ket muioc'h.

- O, n'ouzon ket, eme Dad, me gav din eo ur plac'h plijus a-walc'h.

- Raksoñjoù. Met gwir eo out bet tost dimezet ganti.

- Emaout 'vont da gas se en-dro, e ? N'an ket bet met c'hwec'h seizhun oc'h ober war he zro.

- Un tamm skiant 'p eus diskouezet, pa 't eus kuitaet anezhi.

- O, anavezout a rez Helen. Sot eo gant ar c'hoarioù.

C'hoant he doa besjiñ gwisket gant bragoù berr, ha me oa savet a-enep. Ewel-se e voe echu. Dous oa koulskoude. Dous ha c'uesk.

- Ha petra he deus bet ? Ul loen gouez da bried, gant

ar Charlie-se.

- Tad, emezon.

- A-du ganit. Un temz-spered spontus zo gant Charlie, eme Dad. Soñj 't eus pa oa Helen pennc'hoarierez er pezh-c'hoari dibenn bloaz, er skolaj ? Koantik evel un ael. Ha kanaouennoù he doa skrivet da gefver ar pezh-se. An hañv se eo e skrivas unan evidon.

- Ha, eme Mamm.

- Na c'hoarzh ket. Ur ganaouenn vat e oa.

- Biskoazh n'az poa komzet din eus ar ganaouenn-se.

- Etre Helen ha me e oa se. Gortoz, penaos e oa an ton 'ta ?

- Tad, emezon.

- Ma, gwelloc'h e vefe dit kemer da verc'h ganit ha mont betek an dachenn a-drek, a-raok na seplfe. Bez 'e c'helli kanañ se diwezhatoc'h.

- Met eo, deus 'ta te," eme Dad. Ha me da redak gantañ e-maez an ti.

Goullo oa c'hoazh an dachenn, ha tomm, ha lufrañ a rae ar gwer gant e livioù glas, gwenn ha melen, tro-dro d'ar boutailhoù a-ekign.

" Arsa ! Pelec'h 'mañ 'ta er vaouez zo o c'harmal, eme Dadig en ur c'hoarzhin.

- Disoñjet hon eus kemer pelioù, a huchis.

- Kemeret vint goude, p'hon devo klevet ar generaz solo-se," eme Dad.

Ha me da gas anezhañ betek al lec'h. "Selaou", emezon. Selaou a raemp.

- "Ne glevan tra, eme Dad a-benn ur pennad.

- Chchch ! emezon. Gortoz ! "

Ha ni selaou ur reuziad c'hoazh. " E ! c'hwi, aze, ar vaouez zo o c'harmal ! " a huchis.

Klevet e voe an heol en oabl. Klevet e voe an avel er gwez. Gwir sioulded. Klevet e voe ur bus en diamen. Klevet e voe ur c'harr o tremen.

Netra ken.

" Margaret, eme Dad, gwelloc'h e vefe dit mont d'en em astenn war da wela, ha lakaat ul lienenn c'hleb war da dal. "

- Met aze e oa, a huchis. Klevet 'm eus anezhi o c'harmal, ha garmal ha garmal. Sell ! amañ 'ni eo bet toullet an douar." Dirollet e oan, ha gervel a ris an douar. " E ! C'hwi, aze, dindan !

- Margaret ! eme Dad, amañ 'mañ al lec'h zo bet toullet dec'h gant an Aotrou Kelly, ur pezh toull bras da lakaat e lastez hag e loustoni.

- Met e-pad an noz, emezon, ez eus bet unan bennak all en deus beziet ur vaouez en toull-se hag en deus stouvet anezhañ en-dro.

- Ma, me zo 'vont d'ar gêr, da gemer ur strinkad-dour fresk, eme Dad.

- Na sikouri ket ac'hanon da doullañ ?

- Na chom ket er-maez re bell, eme Dad. Tommañ a re. "

Hag eñ mont kuit. Klevout a ris an nor a-drek o stlakal.

Ha me da galemarc'hif al leur dindan ma zreid. "Daonet !" emezon.

Ar gamoù a grogas en-dro.

Garmal ha garmal a reas. Marteze e oa bet skuizh, hag e oa bet o tiskuilhañ, hag adkregiñ a rae bremañ, evidon va-unan.

War ma sav e oan, en dachenn c'houllo-se, en heol tomm, ha c'hoant ganin gouelañ. Redek a ris en-dro d'an ti, ha sachañ war an nor gant storlok.

" Tadig ! emañ o c'harmal en-dro !

- Re wir, emezañ. Deus 'ta. " Ha kaset e voen gantañ betek ma c'hambri en nec'h. "Setu", emezañ. Ha lakaat a reas ac'hanon da c'hourvez war ma gwele gant ul lienenn yen war ma zell. " 'P eus ket 'met chom sioul. "

Ha me da gouelañ. " O, Tadig ! N'hallomp ket leuskel anezhi da vervel. Beziet-mik eo, evel an den-se en istor Edgar Allan Poe. Ha soñj 'ta pegen heugus e tle bezañ garmal avel-se gant den oc'h ober vin.

- Diwall mat a ran dit kuitant an ti ", eme Dadig, nec'het an tamm anezhañ. "Chom aze er kourvez, e-pad pourrest an en-dervezh." Hag eñ er-maez ha prenañ en nor war e lerc'h. Klevout a ris anezhañ o kamz gant Mamm er gambr-dal. Goude ur pennad e paouezis da gouelañ. Sevel a ris da vont betek ar

prenestr war veg ma bizied-treid. En nec'h e oa ar gambr. Uhel e hafvale bezañ.

Kemer a ris ul liksel diwar ar gwele, stagañ anezhi ouzh un troad, ha tremen ar penn all dre ar prenestr. Pignat a ris war vord ar prenestr ha difaragoellañ betek an traoñ. Ha da redek neuze, dibreder, da gemer ur bal pe ziv er c'harrad ha redek c'hoazh betek an dachenn c'houillo. Kalz tommoc'h evit a-raok. Stagañ a ris da doullañ, hag e keit-se, ar vaouez da c'harmal.

Tenn oa al labour. Bountañ war ar bal, ha dibradaf mein ha gwer. Ha goût a raen e oa da badout a-hed an endervez ha marteze n'hallfen ket echuiñ a-benn koulz. Petra 'ta a c'hellen ober ? Redek da vont da larout da dud all ? Evel Tad ha Mamm e vefent, ne rafent van ebet. Ha derc'hel a raen da doullañ, ma unan-penn.

A-benn dek munut e welen Dippy Smith o tont gant ar wenodenn a-dreuz an dachenn c'houillo. A-oad eo ganin, ha mont a ra d'an havele skol ha me.

" E ! Margaret ! emezañ.

- Ya ? emezon, o tianal.

- Petra 'maout oc'h ober ?

- Toullañ.

- Da betra ?

- Un Itron zo eze o c'harmal dindan an douar, ha toullañ a ren da dennañ anezhi er-maez, emezon.

- Ne glevan garm ebet, eme Dippy.

- Avez 'ta, gortoz ur pennad, hag e klevi he garmadennoù gwelloc'h c'hoazh, sikour ac'hanon da doullañ.

- Ne rin ket, ma ne glevan ket anezhi o c'harmal," emezon. Ha ni da c'hortoz.

" Selaou ! a youc'han. Klevet 't eus ?

- He ! emezañ, bimet, ha daoulag-d luc'h gantañ. Mat eo ! Gra 'ta ad rre.

- Ober petra adarre ?

- Garmal e-giz-se.

- Ret eo gortoz, emezon, sebarzet.

- Gra se adarre ", a laras c'hoazh, eo ur hejañ din ma brec'h. "Gra 'ta." Klask a rae en e c'houll. "Setu, emezañ

en ur estenn din-e zorn. Setu ur ganetenn a vo dit-te ma rez se adarre. "

Ur garm a zeuas eus an douar.

" Mil ki ruz, eme Dippy. Diskouez din penaos 't eus graet. " Lammat ha sailhat a rae en-dro din, evel pa vije ur burzhud.

" N'em eus ket... " e oan o larout.

" Prenet 't eus al levr "Mouezh ha kof" evit ur gwonneg digent kevredigezh Hud Dallas, Texas ? " a youc'has Dippy. Lakaet 't eus ez kenou eus ar bitrekoù houarn-se a vez gant ar re a gomz gant o c'hofoù ?

- Y-va." Gevier a liven dezhañ evit kaout sikour digantañ. "Deus da doullañ ganin hag e larin dit penaos e ran goude.

- Dreist, emezañ. Ro din ur bal. "

Ha ni da doullañ a-gevret, hag a-vareadoù e c'harme ar vaouez.

" O, paotr, eme Dippy. Kredañ 'rafen a-valc'h emañ tre dindan hon treid. Dispar out, Maggie. Peseurt anv zo ganti ?" a c'houlennas neuze.

- Gant piv ?

- Gant honnezh, a zo o c'harmal. Un anv a rankez reiñ dezhi.

- Re wir eo." Ha me da soñjal ur pennadig. "Wil ma Schweiger eo hec'h anv. Ur vaouez kozh eo, c'hwezsk vloaz ha pevar-ugent, ha pinvidik. Bexiet eo bet emañ gant ur paotr anvet Spike, a rae bilhedoù faos dek dollar.

- Mut eo, emezañ.

- Hag un tefzor zo ganti, kuzhet an douar, ha me, me zo preizher-bezioù, deut on da ziskoachañ anezhi, ha kemer an tefzor ganin-me ", emezañ en un doullañ, dianalet.

Dippy a oa deut dezhañ daoulegad ur paotr eus ar Reter, leun a gevren. "Hag-efñ e c'hellin-me ivez bezañ preizher-bezioù." Ur soñj gwelloc'h c'hoazh oa gantañ. "Lakomp eo ar Briñsez Ommenatra, ur Rovanez eus Bro-Egipt, goloet gant diamentoù."

Derc'hel a raomp da doullañ, hag e soñjen, o, saveteet e vo, sur e vo, gant ma talc'himp da doullañ !

" E ! Dont 'ra din da soñj bremañ ", eme Dippy. Hag efñ da redek kuit da gerc'hat un tamm kartoñs. Gant ur c'hreion

e skriboùhas warnon.

" Dale'h da doullañ ! amezon. N'hallomp ket paouez !

- Ur skritell a ran, gwelet 'rez ? Bered Bro ar C'houk !
Bez 'e c'hellimp beziañ amañ laboused ha c'hwiled, e-barzh
stoup ha bouestoù soufrez. Me zo 'vont da gerc'hat un
toullad balafenned.

- Dippy ! Wann !

- Fentusoc'h e vo e-giz-se. Tapout a rin kavout un c'hazh
marv ivez, marteze...

- Dippy ! Kemer da bal, en on' Doue !

- Do, emezañ. Skuizh on. Da'r gêr emeon 'vont, d'ober
un hun.

- N'hallez ket.

- Piv 'ni 'lar se ?

- Dippy, un dra 'm eus c'hoant da laret dit.

- Petra ? "

Hag eñ da reiñ un taol botez e-barzh ar bal. Kuzulikat
a ris d'e skouarn : "Ur gwir vaouez zo aze dindan an douar.

- Goût a ran, laret 't eus din, Maggie.

- Ne gredez ket pezh a laran.

- Lar din penaos e rez evit komz gant da gof, hag e
talc'hin da doullañ.

- Met n'hallan ket laret din, peogwir ne ran netra.

Sell, Dippy. Emaon 'vont pelloc'h un tamm, ha dont 'ri da
selaou amañ. "

Hag ar vaouez da c'harmal en-dro.

" E ! eme Dippy. Ur vaouez zo o c'harmal, gwir eo !

- Setu pezh oan e klask laret dit.

- Toullomp ", eme Dippy.

Ha ni da doullañ e-pad ugent munut.

" Piv an diaoul a c'hellfe bezañ ?

- N'ouzon ket.

- Marteze an Itron Nelson, pe an It. Turner, pe an It.
Bradley. Marteze eo koant. Peseurt liv blev a vefe ganti ?
Ha peseurt oad ? Tregont vloaz ? pe dek-ha-pevar ugent, pe
tri-ugent ?

- Toull ! " amezon.

Ar barn a savs tamm-ha-tamm.

" Un dra bennak hor bo evit toullañ da saveteiñ anezhi ?

- Sur.

- Ur c'hard dollar.

- Muioc'h, un dollar sur, da vihanañ. "

Ha Dippy da laret en ur doullañ : "Soñj am eus bezañ
bet lennet ul levr Hud ur wech. Diwar-benn un Hinduad noazh
diskannet en ur bez, hag a chomas eno da gousket e-pad tri-
ugent devezh, hep dabrif tañm, hep madigoù, gom-chaok, sukantin,
netra, hep banne aer ebet, e-pad tri-ugent devezh. " Hir e
oa deut e vourrenn. "Soñj 'ta, pegen spontus ma ne vije nemet
ur skingomzerez aze dindan an douar, ha ni o labourat ken kalet.

- Brav e vije kaout ur skingomzerez deomp-ni. "

Skeud un dan a oa deut etrezomp.

" E, bugale, petra 'maoc'h oc'h ober aze ? "

Ha ni da dreiñ. An Aotrou Kelly, perc'henn an dachenn,
en hini oa dirakomp.

" O, penaos 'mañ ar bed, Aotrou Kelly, amezomp.

- Un dra am eus c'hoant e rafec'h, emezañ. Kemer ho
palioù da zispenn ar bern douar-se ha stouvañ an toull ho
peus graet. Se am eus c'hoant e rafec'h. "

Ma c'halon a oa krog da lammat buan em c'hreiz. C'hoant
garmel, me ma-unan.

" Met, Aotrou Kelly, ur vaouez a zo aze o c'harmal hag...

- Ne ran forzh. Ne glevan mann.

- Selaouit ", a youc'his.

Ar garm.

Selaou a reas, hag hejañ e benn. "Ne glevan mann.

Dao dezhi bremañ. Stouvit mat ho toull, ha karzhit d'ar gêr,
ma 'p eus ket c'hoant santout ma botez tu bennak. "

An toull a voe stouvet en-dro. Hag e-kait e oamp o
leuniañ e chome an Aotrou Kelly da sellout, kroaziet gantañ
e zivrec'h, hag ar Vaouez a o o c'harmal. Mat ober a ras
van da chom hep klevout.

Echu ganeomp, e pellaas an Aotrou Kelly, en ul larout :
"Karzhit d'ar gêr bremañ, ha diwallit mat na dapin ac'hanoc'h
amañ en-dro. "

Ha ma da Dippy, e chuchumuchu : "Eñ 'ni eo.

- Eñ ?

- Eñ 'ni 'n eus lac'het an Itron Kelly. Douaret en deus

anezhi amañ goude bezañ bet krouget anezhi, ha laket anezhi en ur c'hased. Met divatorelliañ he deus graet. Sall, amañ oa-añ, ha pa c'harme ar vaouez, ne rae van ebet.

- E, eme Dippy, re wir eo. Amañ oa, ha kontañ gevier en deus graet dimp.

- N'eus 'met un dra d'ober, emezon. Gwel ar polis ma teu'ent da herzel an Aotrou Kelly. "

Ha ni da redek kerkent betek logell-pellgomz ar c'horn. Dont a rajont da stekiñ ouzh dor an Aotrou Kelly pemp munut goude.

O selaou e oamp, Dippy ha me, kuzhet er strouezh.

" Aotrou Kelly ? eme an ofiser polis.

- Ya. Petra zo ?

- Er gêr emañ an Itron Kelly ?

- Ya.

- Posubl eo gwelout anezhi ?

- Eveljust. Anna ? "

An Itron Kelly a zeuas betek toull an nor da walet.

" Petra zo ?

- Digarezit, eme an ofiser. Diskleriet ez eus bet dimp e oac'h douaret en un dachenn c'houllo, Itron. Diouzh klevout ar vouezh, ur bugel eo en dije galvet ac'hanomp. Met ret e oa dimp bezañ sur. Ma digarezit evit bezañ ho tirenket.

- Ar vugale vrein-se, a hopas an Aotrou Kelly, droug ennañ. Ma tapan anezho e vrevin dezho o izili.

- Chaos ! " eme Dippy. Ha ni da redek kuit hon daou.

" Petra 'vo graet bremañ ? emezon.

- Ret din mont d'ar gêr bremañ, emezañ. Ma, tapet brav omp. Bazhad hor bo evit kement-se.

- Hag ar vaouez a zo o c'harmal ?

- N'he deus nemet mont da strakal brulu. Ma tostaomp c'hoazh ouzh an dachenn-se, e vo Kelly gozh o c'hortoz ac'hanomp gant ul lereñ, prest da reiñ bourr dimp. Ha dont a ra da soñj din, Maggie, Kelly gozh, ne vije ket un tamm bouzar, ponner-qlav ?

- O, diaoul ! emezon. N'eo ket souezhus n'en deus ket klevet tra.

- Ha ! eme Dippy. Tapet omp bet gant da vouezh-kof daonet. D'ar c'hentañ. "

Ha chom e raen ma-unan-penn er bed, hep den evit ma sikour, den evit krediñ ar pezh a laren. C'hoant am boa en em silañ er c'hased-se gant ar Vaouez o c'harmal, ha mervel. Ar polis oa war ma lerc'h, abalamour am boa kontet gevier, pa ne ouie ket e oa gevier, ha me zad oa o klask ac'hanon, pe war-nes bezañ, pa gavfe ma gwela goull. Ne oa ken met un dra d'ober, hag e oan o vont d'hen ober.

A di da di, e-hed ar straed a-kichen an dachenn, er aen da seniñ, ha pa zigore an nor e c'houlennan : "Digarezit, Itron Griswold, ne vank den en ho ti ?" pe "Demat, Itron Pikes, mat an traoù geneoc'h hirie, war a welan. Laouen on o welout emaoch' er gêr. " Ha pa'm beze gwelet ar wreg er gêr, e chomen da varvailhat ur pennadig, evit bezañ seven, a-raok mont pelloc'h.

Tremen a rae an eurvezhoù. Erru e oa diwezhat. Ha soñjal e raen, o, n'eus nemet kement-se a aer er c'hased-se dindan an douer, hag ar paour kaezh manvez-se, ma ne hastan ket, sur e vougo. Rat eo din ober bu-n. Ha me neuze da seniñ kleier, da stekiñ ouzh dorejoù, ha diwezhatoc'h e oa anezhi. Prest e oan 'ta da zilzezel, da vont d'ar gêr, pa'z ia da stekiñ ouzh an nor diwezhañ, dor an Aotrou Charlie Nesbitt, a zo o chom en ti a-kichen hon hini. Stekiñ he stekiñ a ris.

E-lec'h an Itron Nesbitt, pe Helen, evel ma ra ma zad outi, eo an Aotrou Nesbitt a zeuas da zigoriñ din.

" O, emezañ, ta 'ni eo, Margaret.

- Ya, emezon. Aberdeez mat.

- Petra 'fell dit-te, plac'hig ?

- Ma, plijout a rafe din gwelout ho kwreg.

- O, emezañ.

- Posubl eo ?

- Aet eo d'ar stal vras, emezañ.

- Gortoz o rin, emezon, ha me d'en em silañ e-barzh an ti.

- E ! emezañ.

Azezañ a ris war ur gador. Pagen tomm hirie ! emezon, o klask bezañ habask, ha soñjal en dachenn, hag un aer o vankañ er c'hased, ar garmadennoù, gwanoc'h-gwan.

" Te oar, plac'hig, eme Charlie en ur zont davedon, ne gav ket din e rez mat gortoz.

- Sell 'ta. Ha petak ?

- Ma gwreg ne zistroy ket, emezañ.
- O ?
- Hiris, nann, ne ray ket. Ant eo d'ar stal vras, 'vel laren dit, mat, alese ez ay da welet he mamm. Ya. 'Mañ 'vont da welet he mamm e Schenectady. Distro 'vo 'benn daou pe dri devezh, sizhtoz marteze.
- Ma n'eo ket trist, emezon.
- Perak ?
- C'hoant am boa laret dezhi un dra.
- Petra ?
- C'hoant am boa l' ret dezhi ez eus bet beziet ur vaquez en dachenn c'houllo, hag emañ o c'harmal dindan tonadoù ha tonadoù loustoni. "

Leuskel a reas en Aotrou Nesbitt e sigaretenn da gouezhañ.
" Laosket 'peus ho sigaretenn da gouezhañ, Aotrou Nesbitt, " hag e tiskouezen dezhañ gant beg ma botez.

" Ya ? Ewir eo. Graet 'meus, a c'hrozmoles. Ma, kontañ a rin an istor-se da Helen pa deuo en-dro d'ar gêr. Laouen 'vo pa glevo.

- Trugarez. Ur vaquez e gwir eo.
- Penaos e o rez an dra-se ?
- Klevet 'meus anezhi.
- Penaos, penaos e o rez n'eo ket, ac hanta, n'eo ket ur vandragon ?
- Petra eo se ?
- Goût a rez. Ur vandragon. Ur seurt plant. Garmal e reont. Goût a ran, lennet 'm eus se ur wech. Penaos e o rez n'eo ket ur vandragon ?

- N'em boa ket soñjet e se biskoazh.
- Gwelloc'h dit kregiñ da soñjal", emezañ, ha da enaouiñ ur sigaretenn all. Klask a rae chom habusk. "Lar 'ta, plac'hig, un dra bennak 't eus laret da unan bennak ?
- Sur em eus graet. Ha d'ur bern tud. "
Beviñ e zorn a reas gant e chimikenn.
Ha petra 'maint 'vont d'ober ?
- Tra 'bet. "E gredont ket pezh a laran. "
Mousc'hoarzhin a reas. "Veljust. Sklaer eo. N'out ket 'met un tamm bugel. Perak 'ta ez afant da selabu ac'hanout ?

- 'Maon 'vont bremañ, da dennañ anezhi gant ur bal, emezon.

- Gortoz 'ta.
- Ret eo din mont, emezon.
- Chom amañ, emezañ en-dro.
- Trugarez, met n'hallañ ket, emezon, spontet.
Kemer a reas ma brec'h. "Gouzout a rez c'hoari 'r c'hartoù, plac'hig ?" a c'houlennas. "Al lakez du ?
- Ya. "
Kemer a reas ur pakad kartoù eus ar burev.
" C'hoariomp un taol.
- Ret din mont da doullañ.
- Amzer 'walc'h 't o goude, emezañ, sioul. Forzh penaos, emañ ma gwreg o tont en-dro. Sur eo. Gortoz anezhi 'ta. Gortoz ur pennadig.

- C'hwi 'gav deoc'h e tevio ?
- Sur, plac'hig. Hag ar vouezh-se, kreñv eo ?
- Gwanoc'h-gwan bepred. "
Leuskel a reas un huanadenn. Hag en ur vouc'hoarzhin :
" Ta ha da c'hoariou bugel. Deomp 'ta, da c'hoari al lakez du, plijusoc'h eo evit ar vaquez o c'harmal.
- Ret eo din mont, re ziwezhat eo.
- Chom amañ 'ta. T' eus netra d'ober. "
Goût a ouien petra e glaske ober. Derc'hel ac'hanon en e di ken e teuje ar garmoù da vervel da vat. Klask a rae mirout ouzhin da vont da sikour anezhi. "Benn dek munut e vo ma gwreg amañ, emezañ. Sur. Dek munut. Gortoz hag azez amañ. "

C'hoari a rejomp. Tik-tak an horolaj. An heol o tiskenn an oabl. Diwezhat e oa. Hag ar garmoù, gwanoc'h c'hoazh em spired.
" Ret din mont, emezon.
- Un dro all c'hoazh, eme an Aotrou Nesbitt. Gortoz un eur all. Ma gwreg zo 'tont. Gortoz. "
Un eur goude, e selle ouzh e eurier. "Ma, plac'hig, me gav din e c'hallez mont bremañ. " Ha goût a ouien peseurt soñj a oa en e benn. Diskenn a rae e kreiz an noz da dennañ e wreg ar-maez, hag hi bev c'hoazh, evit mont da veziañ anezhi un tu bennak all, en dro-mañ da vat.

" Kenavo, plac'hig, kenavo." Lezel a rae ac'hanon da vont rak soñjal a rae e oa difoupet an aer eus ar c'hased a-benn bremañ.

An nor a stlakas war ma lerc'h.

Mont a ris en-dro e-tal an dachenn da guzhat er strouezh. Petra a c'hellen da ober ? Larout d'am zud ? Met n'o devoa ket kredet ac'hanon. Gervel ar polis d'o lakaat da zont da welet an Aotrou Nesbitt ? Pa lare e oa set e wreg da welet he mamm ? Den na gredfe ac'hanon.

Sellout a ris ouzh ti an Aotrou Kelly. Ne welan ket anezhañ. Ha me neuze da redek betek lec'h ar garmoù, ha da chom aze.

Echu oa gant ar garmoù. Ken sioul e oa, ha ne soñjen ket e c'hallfen klevout garmoù all. Echu oa, re zivezhat, a soñjen.

Plegañ a ris anezhi neuze, en traoñ, en don, ken gwan ma n'hallen ken he c'hlevout.

Ne c'harme ket ken ar vaouez. Kanañ a rae.

Un dra bennak evel "Da garet 'm eus brav, da garet meus kalz".

Ur seurt kanaouenn drist. Gwan-tre. Evel frailhet. Gant an holl eurvezhioù-se tremenet dindan an douar er c'hased-se e oa deut evel sot. Ezhomm he devoa ur banne aer hag un tamm boued, netra ken, ha mat e vefe an traoù en-dro. Met derc'hel a rae da ganañ, hep garmal ken, ne rae forzh, kanañ nemetken.

Selaou a rae ar ganaouenn.

Ha setu me neuze da dreiñ ha da dreuziñ an dachenn, pignat gant diri ma zi, ha digeriñ an nor-dal.

" Tadig, emezon.

- Area ! Amañ 'maout ! a huchas.

- Tadig !

- Bazhad 'to, emezañ.

- N'emañ ket ken o c'harmal.

- Na gomz ket diwar he fonn !

- O kanañ 'mañ bremañ.

- Gaouiedez.

- Tadig, emezon. Aze 'mañ er-maez, ha mervel a raio tuchantik ma ne selaouez ket. Aze 'mañ, o kanañ, ha setu petra 'mañ o kanañ. " Mouskanañ a ris en ton, en ul larout

un nebeut eus ar gerioù. "Da garet 'm eus brav, da garet 'm eus kalz... "

Gwenn-kann e oa deut dremm ma zad. Tapout krog a reas em brec'h.

" Petra 't eus laret ? " emezañ.

Ha me da ganañ en-dro "Da garet 'm eus brav, da garet 'm eus kalz." "Pelec'h 't eus klevet ar ganaouenn-se ? a yuc'has.

- Er-maez, aze, diouzhtu. En dachenn c'houllo.

- Met kanaouenn Helen eo, an hini he doa skrivet, bloavezhioù zo, evidon-me ! N'hallez ket gouzout, den ebet ne ouie, nemet Helen, ha me. Biskoazh n'em eus kanet anezhi, na dit-te na da zen all ebet.

- Sur, emezon.

- O ma Doue ! " eme Tad, ha redek a reas er-maez da glask ur bal. Gwalet em eus anezhañ tuchantik en dachenn c'houllo, hag ur bern tud gantañ, o toullañ ivez.

Ken evrus e oan, ken em boa c'hoant gouelañ.

Gervel a ris un niverenn-bellgomz, ha pa respontus Dippy,

" E, Dippy. Mat an traoù. Aet eo pep tra en-dro, eus ar c'hentañ. Ne c'harm ket ken ar Vaouez.

- Dreist, eme Dippy.

- Kenavo en dachenn c'houllo gant ur bal 'benn daou vunut, emezon.

- Hag an hini diwezhañ, vo graet marmous outañ !

Keno diouzhtu.

- Keno, Dippy, " emezon. Ha da redek.

Martez e c'hellfes bezan an 900-^{vet} kousanant d'AL LIAMM .
'Vefe ket fall ! Ha , te car : ne goust ket ker : 20 lur ar
o'roumanant evit ar studierien . Ar rener a zo Ronan Huon
met n'eo ket dezhañ e ves kaset an aro'hant : kas da 20 lur
da Mme Chereil , 109 bd de Verdun Rennes CCP 2184-34 Rennes

Makoto NOGUTI

D'AR GNELE EVIT AR VRO

Da vare ar Stad Edo, 1603 - 1868, (Edo 'zo anv kozh Tokyo) e oa klozet Bro Japan da vat ouzh an Estrenien. Kêr Nagasaki hepken a veze digor dezhe. An Estrenien-se 'oa Hollandiz, Spagnoliz, Portugaliz hag all...

U Doue a zegasent ivez e Bro Japan, da laret eo e oant Katoliked. Ne c'helle ket Gouarnamant Japan mirout oute da zegas o relijion, rak ur bern traoù iskis a zegasent war un dro da Japaniz :

Ievrioù medisinerezh, orolajoù, pistolannoù ha kalz traoù all c'hoazh.

Mat ha fall e oa 'vit Gouarnamant Japan, rak ar menozioù katolik a vire outañ da waskañ war an Dud.

War-dro kreiz an naontekvet kantved e voe savet Strolladoù politikel a-enep d'ar Stad Tokougawa (Tokougawa a oa ar renerien) e Tosa, e Kanti hag e Satsouma. E 1868 e voe graet evit ar wech kentañ An Dispac'h e Bro Japan gant ar Samouraied hag a oa 'chom war ar maez er c'hreisteiz.

Just a-raok an Dispac'h-se e tegouezhas ur Saoz e Bro Japan. Kazetenner e oa. Pa'z erruas e Yokohama e oa skuizh-meurbet, rak tremenet en devoa c'hwec'h miz e bourzh al lestr. End e voe kaset d'an ospital e-lec'h ma reas anaoudegezh gant ul labourer-douar eus Kyûsyû (Emañ Kyûsyû e kreisteiz ar Vro). Dek devezh e chomas en ospital.

Ha neuze, e teuas da vezañ laouen, e pareas hag e savas kalon dezhañ ! Traoù da ober a c'hortoze anezhañ. C'hoant en doa mont da Vro al labourer-douar-se, da laret eo da Gyûsyû. Peogwir en devoe kontet hemañ d'hannezh traoù boemus diwar-benn e Vro. Hag ouzhpenn-se 'oa dav d'ar Saoz beajiñ ha tennañ skeudenoù. N'eus forzh pelec'h e c'hellje mont. Fellout a rae dezhañ kaout skeudenoù eus merc'hed Japan sañset. E miz Du e Yokohama.

Ne oa eveljust d'ar mare-se na tref na karr-nij e Bro Japan, netra nemet kezeg.

Erruout a reas e Yawata, en hanternoz Kyûsyû, e miz Keizu. Samouraied Kyûsyû a oa e penn an Dispac'h, ha dre-se

'oa risklus-bras mont en o c'hêr. Setu perak e chomas hon den a-retozh hep tremen dre ar c'hêrioù, dreist-holl dre 'r c'hêrioù bras e-lec'h ma veze ur c'hastell, rak Samouraied a oa enno ivez. War ar maez e chome ar Saoz. Evit un dra hepken ez ae 'barzh ar c'hêrioù.

Kregiñ a reas da dennañ skeudenoù merc'hed, ha mont a rae evit se d'ar bourc'hioù, d'an tiez-gisti, d'an ezauldiez gant Bonzed - n'eus forzh pelec'h.

Er penn kentañ e kase e bennadoù-skrid da Vro Saoz, hogen goude ur miz er Vro ne skrivo mui pennad-skrid ebet evit e gazetenn. Gwellet e veze bemdez-bemnoz en tiez-gisti. Ha bep noz e oa ur plac'h all o kousket gantañ.

Abalamour da gement-se e krogas ennañ ar c'hoant da ober ul levr hudur gant ar skeudenoù a seurt-se en doa tennet. Ha neuze, a'liesoc'h-aliesañ ez eas gant ar c'hailhoc'henned, ha nebeutoc'h-nebeutañ arc'hant a chomas gantañ, ha skuishoc'h-skuishañ e teuas da vezañ. Goulenn a reas digant rener e gazetenn kas dezhañ arc'hant eus Bro Saoz da Gyûsyû. Met a-raok ma errufe ar respont gantañ ez eas klañv. E-pad ugent devezh e voe en e wela, ar paourkaezh den !

Abaoe ma oa e Bro Japan e veze gantañ dalc'hmat ur jubenner a oa kel lous hag-eñ. Ar jubenner-se an hini en doa kaset anezhañ da verc'heta. Bremañ ne felle ket mui d'an hini klañv gwelout egile ken. En e wela e huñvree e oa merc'hed en o nozh-ran war e lerc'h. Pa erruas gantañ lizher e raner e voe estlammet-mik, digalonekaet, tost da vervel. Setu ar pezh a zegemeras :

((Aotrou kar,

Lennet em eus ho lizher na oa kaoz ennañ nemet eus ar sotonioù graet ganeoc'h abaoe m'oc'h erru e Bro Japan, ha dreist-holl eus an dispignoù 'zo bat graet ganeoc'h. Dispignet hoc'h eus dija an arc'hant kaset deoc'h evit an daou vloavezh da zont. Spontus oc'h, spontus, ur spont eo.

Ar wech-mañ eo an hini diwezhañ ma vo kaset deoc'h arc'hant. Goulenn a ran diganeoc'h labourat gant kalon evit hor c'hazetenn. N'hoc'h eus ket ezhomm en em reiñ d'an hudur-niezh, gwalloc'h 'vafe deoc'h bezañ izalek ha fur !))

" Ho pezet truez ouzhin ! " a bedas en den paour en ur ouelañ e-barzh e wela. " O, na klañv on ! "

Da fin miz C'hwevrer, gant an arc'hant bet digant e rener, ez eas kuit ar paourkaezh den e-unan-penn, da vale dre ar maizioù, hag e teuas da vezañ sirius-tre. Tennañ a rae skeudennoù labourezzed-douar, ha sevel pennadoù-skrid da vont da heul. Bez e oa, koulskoude, ur gudenn all evitañ : peseurt vezh komz gant Japaniz, rek ne oa gantañ jubanner ebet ken. Ne oa nemet un doare : ober jestroù ha diskouez e arc'hant d'an dud. P'en deveze ezhomm da evañ pe da zebriñ, e roe dezhe arc'hant, se ne oa ket d'ines tamm 'bet. Mat diae-soc'h e oa an traoù p'en deveze c'hoant troezhañ ha kac'hat. Jestroù a rae, da skouer : lammedikat war an douar, lakaat e zaouarn en ul lec'h na larin ket ha flouerañ e feskannoù gant un tamm paper dirak an dud. Ma c'helle an dud meizañ diouzhtu, ne varn, ... met petra zo d'ober 'mod-all...?

Un deiz ma oa ar Saoz o tremen war ur menez uhel e kollas e hent, peogwir en devoe kuitaet e wenedann evit mont da gutuilh bleunioù en un draoniennig. Ne oa nemet gwez bras ha geot hir. Kregiñ a reas d'en em gannañ gant an natur. Droudet e veze a-wachoù gant ur c'heotenn bennak, " Ai, ai, ai... ! ", hag e kendalc'he gant e hent en ur leuskel garmoù er pevar avel. Un ugent eurvezh bennak en doa tremenet er vro veneziek-se. Dont e raje an noz da gouezhañ hepdale. Naon en doa. Sec'had en doa. Naon ha sec'had en doa !

" O, gras Doue, ur sklerijenn 'welan ! Saveteet on ! Ne varvin ket amañ ! Mat, kenavo d'ar menezioù ! " Leunbarr e oa e galon gant al levenez. Hag eñ da ziskenn diouzhtu betek ar sklerijenn. N'eo ket abaf ken, redek a ra ker buan ha ma c'hell. Dirak un atant e tegouezh. " Mat, ur bannac'h soubenn domm hag ur gwela 'vit an noz a c'houlennin digant tud an ti-mañ. " Hag eñ da glask e yalc'h on e c'hodell, en e c'hodell gleiz, en e c'hodell dehou. Ne gav yalc'h ebet. Netra kennebeut e godelloù e borpant. " O, best ! Kollet eo ma yalc'h. Er menez 'michañs em eus kollet anezhi. O, Tri Mil Mallozh Doue !! " Klask a ra c'hoazh ur wech. Netra. Koll a ra e liv. " Petra ober bremañ ? Ne 'm eus gwannag 'bet ken. N'on ket mui gouest da basañ. Petra 'vo graet ? "

Prederiañ a ra ur pennad mat. " Jentil e vez an dud war ar maez. Ya, gwir eo ez eo jentil-tre ar gouerien. War ar maez e vezont prest atav da zegemer an dud. " Trauzañ a ra al leur ha stekañ war an nor. Ne oar ket, koulskoude, komz japaneg. Gwelet 'vo...

Dont a ra ur vaouez yaouank diouzhtu da zigeriñ dezhañ. Sebezet eo o welat un estren dirazi. Hag ouzhpenn-se ne gompren mann 'bet ar pezh a lar ar Saoz. Jestroù a ra ar paourkaezh den evit diskouez dezhi ha pegement en deus naon.

" Konbanwa ", eme ar Saoz, hag hi da respont " Konbanwa " ivez. "Konbanwa" a dalvez "Noz vat". N'anaveze nemet ar ger-se e japaneg.

Neuze, e ra strivadennoù bras eus e seizh gwellañ. Met yen-du eo an amzer. N'eo ket bourrus chom ar-maez 'giz-se. Ober a ra jestroù kement ha ma c'hell. Krenañ a ra-hi gant an euzh o sellet outañ. " Gwell vefe deomp mont 'barzh an ti ", emezi. En tu dehou emañ ar sal-debrif e-lec'h ma'z eus un den barvek o koaniañ. Glaourenniñ a ra ar Saoz ouzh e welet.

" Ne gomprenan mann 'bet pezh a fell dezhañ larout An Aotrou Estren.", eme ar vaouez d'he fried. Hemañ a lar dezhi : " Sell ouzh e veg ! Naon en deus 'michañs. " Un hej a ra ar vaouez d'he fenn. Komprenet en deus ar Saoz. Mont a ra ouzh taol, hag e krog da lonkañ evel ur bleiz. Abaoe tregont eurvezh emañ hep tamm boued. Sebezet-holl e chom an den barvek o welat anezhañ. Hag hi en em zifret dre an ti evit ober ar geusteuenn. N'eus kaoz ebet etrezo. Kerkent hag echu debrif, ez a-hi da gempenn ur gwela evitañ. Duzh taol eo chomet ar Saoz ha mestr an ti, o vutuniñ. Sioul eo an noz. Ne glever nemet sourrig an delioù ha taravig ar mezhe-toù graet ganti. Addont a ra-hi, ha larout d'ar Saoz ez eo prest ar gwela. " Good night " a lar ar Saoz ha mont d'ar gambr. Int ivez a zistag ur ger, " Oyasoumi (Kouskit mat)".

Prim-ha-prim e tiwisk ar gambr, hag emañ en e wela. Ne c'hell ket kousket 'vat diouzhtu, ker skuizh ez eo. Hogen p'en deus klevet displann ar c'houblad o stleiañ o zreid davet o c'hambregousket, ez a-añ gouestad da gouezhañ en noz.

War-dro unnek eur noz eo. Digeriñ a ra un den bennak dor kamb ar Saoz, didrouz, hag avel yen-skorn deut drezi a flour e zivjed. Gant ar yenijenn eo dihonet. Serrriñ a ra an den-se an nor en-dro. " Un den bennak 'zo. " Rimiañ a ra 'r Saoz e zaoulagad, hanter-gousket eo c'hoazh, ha digeriñ a ra anezhe bras-bras evit gwelet piv eo. Mousc'hoarzhin c'hwek a ra outañ an dromm-se dindan strilh al loar serrnozel. Eñ a lar : " Ma, mestrez an ti eo. Mat..., perak eo deut amañ 'ta ? " " Petra 'teuit d'ober amañ ? " 'c'houlenn diganti e saozneg. " Na vezit ket bamet ! " a respont dezhañ e japaneg, hag e teu en e gichen.

Eñ : " Perak oc'h deut amañ, d'am c'hamb ? " e saozneg.

Hi : " Chomit sioul 'ta ! " e japaneg.

A-vremañ ^{ez eus} gant an daou ur gaou dic'hiz ha digenere, peogwir e komz-eñ saozneg hag hi japaneg.

Displegom, da gentañ, ar pezh he deus c'hoant laret : Pa dremen ur beajour er gêriadenn-mañ e vez atav un tiegezh o tegemer anezhañ. Ret eo d'an tiegezh-se ober evitañ an holl servijoù a c'hell. Da skouer - reiñ dezhañ pred, gwele, evajoù hag all..., diskouez dezhañ traoù ar gêriadenn, kontañ dezhañ danevelloù, ha traoù all c'hoazh... Hag ouzhpenn-se eo ret d'an tiegezh reiñ d'ar beajour dudi a reizh. Mar zeo ur plac'h a zo degemeret e rank mestr an ti, gant hec'h asant, ober eviti servijoù-noz. Ha, mar zeo ur paotr e tle merc'h an ti (a bemzek vloaz betek daou-ugent), gant m'he dije gounezet e asant, kousket gantañ. Arabat vefe, evelato, bezañ re skuizh evit labour an deiz war-lerc'h. Ar boaz-se 'zo er gêriadenn adal pell-ha-pell 'zo, hag arabat ivez terrañ ar boaz. Sed an diskleriadurioù roet ganti e japaneg.

Hag ar Saoz ne oar dare petra ober, dreist-holl pa ne gompren ket kalz a dra ganti. Sellout a ra, evelkent, lugernusik e zaoulagad, ouzh he dremm hag he c'horf gwisket skafv. Klevout e reer he gwaz o roc'hal kreff. 'Vit-se e lar dezhi meur a wech, " En hor c'hichen emañ ho kwaz. " Pell-amzer e pad ur gaou iskis a-walc'h 'vel-se. Kompren a ra anezhi a-neheudoùigoù.

Er fin, war-dro teir eur diouzh ar beure en deus komprenet anezhi tost da vat. Riklañ a ra ar vacuez en e wele.

Un eurvezh goude eo skuizh-marv ar Saoz, ha c'hoant spontus da ziskuizhañ. - Siwazh evitañ ! Dre forzh bezañ aet gant kailharenned, e c'hell reiñ dezhi ur bern dudioù-mel dre e zoareoù dibar. Hag hi a c'houlenn atav traoù nevez digantañ, betek re.

Tost da c'hwec'h eur beure e oa pa zihunas ar gwaz. Merzout a ra n'emañ ket e wreg en e gichen, hag e klev he c'hlemmvanoù izel o tont eus kamb ar Saoz. Hag eñ da vont dezhi. Estonet a-grenn gant ar pezh a wel aze, ha da youc'hal ; " Petra 'maoc'h 'c'h ober ? C'hwec'h eur ar beure eo bremañ ! Re hir-amzer oc'h bet an eil gant egile ! Torret hoc'h eus al lezennoù ! " Estlammet-holl ar Saoz. Hogen n'eus bet klevet netra gant ar wreg a zo beuzet en he flijadur. Ha neuze, gant imor an diaoul, e ya kuit ar gwaz d'an daoulamm. Ur vunutenn goude emañ distro gant un akebut. Lammet a ra 'r Saoz war ar gwele. Mat diouzhtu eo tizhet gant ur boled e-kreiz e galon. Tennañ a ra ar gwaz div pe deir gwech c'hoazh. E-harz treid ar Saoz e oa e wreg, ha ne oa-hi ket ken eus ar bed-mañ ivez.

(Roazhon, d'ar 27
e miz Kerzu, 1972)

POBL BREIZH
e brezhoneg bep miz
6,00 lur CCP 2746-79 Rennes

SAV BREIZH
e galleg hag e brezhoneg bep daou viz
30,00 lur CCP 525-59 Nantes

EVIT AR BREZHONEG
e brezhoneg bep sishun 10 lur Beg Leger, 22100 LANHION

Brezhoneg gant
Yann-Vark Ar C'hog

Diwar "The man who was every
where" gant Edward D. Hech.
Tennet eus "Stories my mother
never told me" gant A. Hitchcock.

An hini a oa e pep lec'h.

Ur meurzh e oa. En ur vont d'ar porzh-houarn e verzas Ray Bankroft evit ar wech kentañ an den dianav tro-war-dro. Ur skrifellag a zen anezhañ. Pep tra en e neuz a lakaas Ray Bankroft da soñjal e oa ur Saoz. Dre benn da betra ? Diaes e vije bet dezhañ hen displegañ met, d'e soñj, e oa gant an den doareoù deus Breizh-Veur. Ne c'hoarvezas tra pa'n em gavjomp evit ar wech kentañ, ha ken dic'hortoz e voe d'an eil tro. D'ur gwener da noz e voe, e-barzh ar porzh-houarn. Sur a-walc'h edo an den o chom en ul lec'h bennak, e kostez Pelham, emichañs en ti nevez-se o paouez bezañ savet. Er sizhun war-lerc'h nemetken eo e krogas Ray da welout anezhañ e pep lec'h : gant ar memes trefñ egistañ ez ae ar Saoz da New-York : hini B eur 09. E ti Howard Johnson edo ouzh taol nepell dioutañ. Ma ! A-barzh ar fin, eme Ray outañ e-un, e c'hoarvez traoù e-giz-se aliesik e New-York : e-doug ur sizhun n'eur ket evit kantreal nes en em gavout gant ar memes den en desped da lezennoù ar gwirheñvel. Ne voe lakaet da gredañ edo ar Saoz war e lerc'h nemet war fin ar sizhun pa loc'has da Stamford da zebriñ war ar maez gant e wreg. Ya da ! E Stamford, war-hed 75 kilometrad deus du-hont, e verzas korf hir ha jestrek ar Saoz a oa o vale goustadik a-hed ar runioù hag o chom a-sav a-wechoù da souezhiñ dirak an tro-wardroioù !

"Gast, Linda, eme Ray, sell aze an den. Aze 'mañ edarre !
- Pehini, Ray ?
- Ar Saoz a zo 'chom en hon c'harter. An hini ma'm eus laret dit e welen anezhañ e pep lec'h.
- O ! Hemañ eo ? eme Linda Bankroft en ur grizañ he divabrant a-dreñv da werrennoù livet he lunedoù-heol. N'em eus ket soñj bezañ gwelet anezhañ biskoazh.
- Hama, emañ o chom kazi-sur en ti nevez tal-kichen

du-mañ. Met petra an diaoul emañ oc'h ober dre emañ. Ne gav ket dit emañ war ma lerc'h ?
- N'oûn dare. Iskis eo ar paotr diouzh e zoare avat..."
Iskis e oa, e gwir.

Pa voe arvu an hafv war e zilost gant miz gwengolo e voe iskisoc'h c'hoazh. Ur wech, div wech, teir gwech war ar sizhun e veze gwelet ar Saoz kevrinus, atav war e draid hag e seblante mont bepred nes goût dezhañ da belec'h.

A-barzh ar fin ne voe ket Ray Bankroft evit chom mod-se. D'an abardaez, en ur vont d'ar gêr e tidostass deus an den hag e c'houlas : "War ma lerc'h emaac'h-c'hwi, keta ?"

Soublañ a reas ar Saoz e zoulagad war-du e genbre-zeger, e c'hourennoù krizet, da c'houl gantañ :

"Penaos, mar plij ?

- War ma lerc'h emaac'h ? eme Ray en-dro. E pep lec'h e welan ac'hanoc'h.

"Mignon ker, e gwirionez e faziit, moarvat."

- Ne fazian ket. Ho pediñ a ran da chom hep dont war ma lerc'h." Ar Saoz ne reas tra ken met hejañ e benn, tristik, hag ez eas pelloc'h. Chom a reas Ray da sellout deus outañ bete ma voe aet diwar wel...

"Linda, gwelet 'm eus anezhañ hiziv c'hoazh !

- Piv, Ray ?

- Ar Saoz brein-se ! E-barzh ma zi edo.

- Sur out eo ar memes hini ?

- Sur on, eveljust ! E pep lec'h emañ, ma lar dit.

Bremañ e welan anezhañ bemdez, war ar straed, e-barzh an trefñ, p'emaon gant ma merenn hag hiziv e-barzh ma saverez, zoken ! Droch ez an gantañ. Ne zo sur emañ war ma lerc'h, mes evit petra 'tañ ?

- Ha preget 'teus gantañ ?

- 'M eus ket kaozët gantañ, e gunjennet 'm eus, e c'hourdrouzet 'm eus met se ne ra gour dezhañ. Henezh a ra van da vont e souezh hag ez a kuit. Hag en deiz war-lerc'h emañ aze adarre !

- Marteze e vefe gwell dit mont d'ar polis ? Met ne soñj ket din e vefe un dra bennak da damall dszhañ.

- Gant se, dres, oa trubuilhet. Ne ra tra. En dro din emañ atav memestra. Mont a ran droch gant ar sapre boulom-se !

- Ha petra 'maout e soñj ober ?

- Me 'zo 'vont da laret dit ar pezh a vo graet ganin : ar wech kentañ ma'n em gavin e trapin anezhañ hag e vo fest er vadh, da lakaat anezhañ da l-ret ar wirionez...

Antronoz da noz edo ar Saoz hir aze adarre, o kerzhout war gae ar porzh-houarn. Redek a reas Ray davetañ met diwar wel ez eas ar Saoz e-touez an dud.

Marse ne oa nemet ur c'hendegouezh. Ha koulskoude...

Goude-se, d'an abardaez ivez, e welas Ray ne oa ket mui tamm butun ebet gantañ. Tra ma'z ae e-maez deus e ranndi evit mont d'an drugstore e ouezas edo ar Saoz o c'hedal war an hent.

Pa dremenas dindan goulou an neon o wilc'hatañ, e welas an den o treuziñ, war e bouezig, ar straed a zibouke deus an hent-houarn. Kompren a reas Ray e vefe ar gejadenn diwezhañ.

"He, hopala, c'hwi du-hont !"

A-sav e chomas ar Saoz ; sellout a reas deus outañ, heuget ; goude-se e troas kein outañ hag e pellaas.

"He, c'hwi, gortozit ac'hanon 'tañ ! Ni 'zo 'vont da achuiñ gant an afer-se da vat."

Met dalc'hmat e kerzhe ar Saoz.

Sakreal a reas Ray ha kregiñ a reas da c'haloupat war e lerc'h en deñvalijenn. Garmiñ a reas : "Deuit en-dro !"

Met krog e oa ar Saoz da redek.

Ha Ray da vont d'ar piltrot a-hed ar straed strizh a yae gant an hent-houarn."

"Boullc'hurun ! Deuit en-dro 'tañ ! Me 'm eus c'hoant komz geneoc'h."

Met buanoc'h-buanaf e rede ar Saoz.

Neuze e chomas Ray a-sav, herr warnañ. Ha dirazañ e oa chomet a-sav ar Saoz, ivez.

Ray a welas sked e eurier pa savas e zorn d'ober ur jestr. Kompren a reas e kemenne dezhañ mont d'e heul. Kregiñ a reas Ray da redek.

Ur pennadig e c'hortozas ar Saoz ha goude-se e krogas da c'haloupat ivez, en ur vont a-hed ar vogar, dezhi eizh metrad uhelder, diwar al linenn. En diabell e klevas Ray sutelladenn Express Stamford o fregañ an noz. Gwelout a reas ar Saoz oc'h ober tro ur vogar-vrikennoù savet a-uc'h d'ar voudennoù.

Dâwar e wel e voe neuze. Pa reas Ray tro ar vogar ivez, e verzas, re'z iwezhat, edo ar Saoz war e c'hed.

Melloù daouarn an den a gouezhas warnañ hag a daolas anezhañ dreist ar vogar war an hent-houarn. Klask a reas tapout krog, en dizesper. En aner. Pa gouezhas war ar roudennoù edo an Express deus Stamford tost warnañ leun an aer deus e strap skrijus.

Un tammig diwezhatoc'h e troas ar Saoz bras e sell ouzh silouetenn vistr Linda a zemwle dre ur vogedenn c'hlas, hag e laras : "E-giz 'm eus laret dit atav, Linda, ar c'hoari dudiusañ eo ur muntr sevenet brav..."

BARR-HEOL

a embann brezhoneg yac'h

25 lur ar c'houmanant

CCP 2454-53 Lannion .

Chomlec'h : Barr-Heol , Bulien, LANNION

Nevez deut er-maez

LE PROBLEME NATIONAL CATALAN

gant Jaume Rossinyol

710 pajenn - 88,00 lur

Embanner : MOUTON , Den Haag .

N'oc'h ket o'hoash koumanantet d'AL LIAMM ?

Hastit buan , pe ne voc'h nemet an SOI-vet koumananter

20 lur (studierien) CCP Chereil - Al Liamm 2184-34 Rennes

M A R I - A N N

BUHEZ UR VREIZHADEZ YAOUANK AN DEIZ HIRLE

Kuitaet em eus e miz Du Skol-Veur Roazhon e-lec'h e oan o studiañ alamaneg. Erru ez eo echu ar miz Genver, hag emañ bepred o klask labour evit gonit ma buhez. Ma zud a oa menajerien vihan, bet int klañv o-daou ha bremañ emaint o tiskuizhañ e Toull ar C'hoad. Tremena a ra buan an amzer memestra. Kavout a ran atav un dra bennak da fekañ en-dro d'an ti kozh-mañ. Disgraet em eus ar vogerenn "loch ar fourno" e oa bet diskaret gant an avelach. Karrigellet em eus douar evit ober un tammig jardin aze, marteze e vo tu din gwelout bleunioù o tigeriñ aze en nevez-hañv, hag asambles marteze bleunioù ar vuhez ma vez tu kavout ul labour plijus. Dont a ran da vezañ stag ouzh ar vuhez danvezel, dañjerus ez eo spontus ar garantez, ma c'harantez evit an natur, evit Breizh. Kemer a ran ar vuhez evel ma zeu, ma spered n'ez a ket mui endro, pep tra, ur vleunienn o tigeriñ, ur blantenn o kreskiñ, ul labour o kanañ, ar gwinizh o tiwan, an dour o ruilhañ, ar glav o kouezhañ, pep tra a ra plijadur din. Gortos a ran, ne ran kazi netra evit kaout ul labour ha pelec'h ? Ne fell ket din kuitaet Breizh, re don, re solud, re bev ez eo ar gwizioù a stag ac'hanon amañ e Toull ar C'hoad. Bevañ a ran gant nebeut a draoù amañ, legumaj eus al liorzh, ar viciù a ro an toulled yer, ul lapin a vez lazhet wech an amzer, ur vuoc'h hon eus miret memestra "Bretonne" hec'h anv. Reññ a ra dimp ur banneig laezh a zigoavenomp amañ hag a ro dimp an amann. Flijout a ra din mont da gas anezhi d'ar park dicoush ar beure hag ur wech an amzer es an da vezañ anezhi, ober a reomp hon div tro ur park bennak,

hi o peuriñ ha me o lenn. Dec'h e oamp o ober tro Loz Bras pa am eus klevet un trouz a-us d'am fenn. "Ma Doue" emezon, "petra a glevan !..." Ur bagad evned e oa nemetken "o vont da glask o bara". Pet e oant, n'ez on ket gouest da lavarout: Mil, daou vil, dek mil marteze. Evel ur goumoulen du o treuziñ an oabl sklaer, trouz a raent, ne ganent ket koulskoude, re bres a veze warnezo mont d'o devezh, met skrijal "gwik, gwik" an eil o klask mont buanoc'h eget egile evit kavout ar boued fresk. Loened fall, eme ma mamm, ne reont nemet skrapañ ar gwinizh pa vez o tiwan. Me a respont dezhi n'eus netra didalvoud war an douar, petra 'vefe enkres an den hep kan al laboused ; klask a reont o boued e-touesk ar c'haoc'h saout en ur zebriñ ar preñved. Tremena a reont da nav eur dicoush ar beure, etre pemp eur ha c'hwec'h eur e welan anezho o adtremen da vont da gousket, ne ve ket mui pres warnezo, meur a hini a chom a-dreñv da droidellat, da c'hoari. Chom a reont a-sav war ur wezenn, atav ar memes hini, du a vez ar brankoù ganto ha trouz a reont, ma Doue ! Ar wech kentañ an boa gwelet anezho e soñje din e oa ur bagad brini. Sell ta ! met ankounac'haet am eus lavarout eus pe seurt evned e oan o komz, dridi a veze debret gwechall gant an dud. N'euson ket petra a gave an dud da zebriñ diwar ar paour kaezh laboused-se. Mont a reont da gousket da gastell Kerevan e-lec'h e kavont goudor er gwez bras pe war an toennoù pe marteze e karoñs ar c'hont kozh.

Buhez an den a so evel buhez al laboused-se, pes a vez warnesañ mont da c'hounit e damm kreun dicoush ar beure, n'en de ket amzer da sellout endro dezhañ. Pa vez leun e c'hodelloù e chom alies da dreiniañ en ostalerioù pe da zispigu e doullad swenneien en tierce pe el loterioù. Iacuen e vez o tont d'ar gêr, kavout a ra un tammig bravoc'h ar vuhez met an deiz war-lerc'h e wel n'eus cheñchet netra.

Ar 25 a viz Genver

BUHEZ MA ZAD-KOZH

Hirie e oa deiz-ar-bloaz mamm, 61 bloaz he deus ha serzh ha yaouank ez eo c'hoazh, daoust m'he deus gouzañvet amañ o labourat er menaj hag o reiñ un tammig diskamant dimp.

Aet on da di un tonton kozh din, lakaet em eus e vannac'h jistr er boutailhoù. Komzet en deus din eus ar vuhez gwechall, eus ma zad-kozh en doa ur c'har goad. En ur vont da Lanuon un deiz gant e diporell hag e gazeg e oa digouezhet an darvoud. Glav a rae, div itron eus Kaouenneg a oa ivez er c'harr. Digouezhet e Lanuon o doa c'hoantaet an div itron diskenn en ur zigeriñ o disglavier. Spontet o devoa ar gazeg, kouezhet e oa Yves Marie ha tremenet rod houarn an diporell war e zivar. Ar c'har friket a oa reñket troc'hañ dezhañ ha setu-eñ gant ur c'har goad betek fin e vuhez. Ar gazeg pennfollet he doa treuzet Lanuon hep blesañ den, ur burzhud !

Ha koulskoude e oa bet ur pabor gwechall. hervez. Mont a rae da redek war droad er parrezioù tro-war-dro d'ober gouren. Gonit a rae alies hag eveljust en dije un tammig gwerzh butun da gaout. Un tammig mezv e veze en ur zigouezhout er gêr met ne lavare netra mamm-gozh peogwir e vane un tammig arc'hant gantañ.

Imoret fall, trist e veze alies goude bezañ bet gouliet e Lanuon, labourat a rae memestra ken koulz gant ar c'hezeg eget er parkeier, c'hwenañ betrahez war e benn daoulin ... Mont a rae d'ar pardonioù da welout ar re all o redek met petra eo buhez un den pa vank ur c'har dezhañ ?

o

An 28 a viz Genver

DISKAR GWEZ

Spontet ez on bet, hopet am befe met da betra en defe servijet dirak pezh am eus gwelet en ur vont da bourmen dre ar parkeier. Un toullad tud dirak ur mell darvoud gant ur c'harr-tan, pe dirak an tan en ur bern plouz, pe dirak an doureier o kreskiñ, ne vefent ket bet muioe'h spontet egedon. Chomet on a-sav o sellout ouzh ar gwez, nann n'ez int ket mui gwez, tennet, diwriziennet, torret ha treiniet goude gant un tourter en ur c'horn eus ar c'hoad, gwez pin. N'eo ket posubl ! distrujet o deus koad Bi, lesanvet evel-se peogwir e oa bet plantet ar gwez-se gant Bijorenn. Marteze a sonjen e refont un dra bennak gant ar c'hoad, danvez tan evit ur goañv a zo aze evit dek familh pe oush-penn. Nann, berniet eo ar gwez ha lezet aze da vreiniñ. Mankout a ra gas-oil ha c'hoazh e kav an dud an tu da zistruj gwez a oa o kreskiñ. Erru ez eo sot an dud ! P'o devo distrujet an holl gwez e c'hellfont dont da glemm eus an dour-beuz !

Koac'hout a ra an avaloù e Breizh, dreist-holl an avaloù d'ober jistr, kals a vez a zo erru kozh pe a zo bet diskaret gant an avelach. Amañ am eus gwelet gwelloc'h. Digaset es eus ur tourter evit distruj ur c'hlos en e besh, div rigennad eeun ha bev. Pet gwech es on bet me o tastum avaloù ase, peshioù avaloù sklok dous-trenk. Perak e oa deuet da soñj d'an dud ober se ? d'ober ur foenneier da reiñ boued da div onnar hag evit ober un hent da gerc'hat eablenn.

N'eus ket avalc'h gant an avel o tiskar ar gwez, pelec'h es omp o vont ? Ma Doue !

o

Ar 7 a viz C'hwevrer

PREALZET GANT AN NATUR EN-DRO DIN

Atav hep labour, hep esperañs hirie e oan inervet goude advern, soñjet em boa ne vo ket tu din chom evel-se betek an noz. Diskennet on da dal ar wazh, treujet ar prad e-lec'h e veze troc'het geot d'ar saout gwechall ha heuliet ar stêr vihan betek ar rinier vras. Merzet am boa diouzhtu e oa un dra bennak ne oa ket 'vel kustum dre an drouz a rae ar rinier dre ma tostaen. Re leun e oa ar rinier, dour war ar riblenn, war ar geot, war ar bleunioù a oa just o paouez diwan. Ma, 'mon-me, re leun eo ar rinier met ma c'halon a zo ivez re leun, re bouner ; ne vo ket tu dezhi kenderc'hel da c'houzañv evel ma ra bremañ, an disterañ trouz a spont oc'hanon. Re garget ma c'halon ha re c'houllo ma spered. Ya goullo evel ar c'hastell am eus kavet en ur heuilh ar stêr. N'eo ket mui ur c'hastell met dismantrou goloet gant iliaev ha rannet.

N'eus ket mui tu din da brederiañ, da lenn, atav e ven harzet gant ar goulenn direspont se : Pegoulz e labourin ? Lezel a ran an amzer da dremen, gouzout a ran e vefe gwelloc'h din klask ul labour met pelec'h ? Gortoz a ran, piv, petra ?

Siulloc'h e oa an dour kalz p'am eus kuitaet riblenn an dour, plaen evel ur sklasenn, siulloc'h ma c'halon met ken gorrek bepred ma spered.

Pcent eo din cheñch tren.

A R B E L E R

Aet on d'ober un dro da C'hoarflek 'tal Boz Bik. C'hwennet am eus ar beler dezhañ bezañ glas ha druz pa zeuio an nevez-amzer. Met aon am eus un tammig peogwir e kavan ez eus kalz a fank ha re a zour o ruilhañ warnañ ar bloaz mañ. Distreiñ an dour a vefe ret din ober marteze met se a vefe kalz a labour ha ma tisec'hfe ar beler goude ? Diouz ur feunteun uheloc'h e teu ar stêrig-se ha kement a glaveier ez eus bet ar bloaz-mañ. N'eus bet goañv ebet lavarout ar bloaz-mañ. Klouar eo an amzer, n'am eus ket riv d'am daouarn o veskañ ar fank hag ar sablenn ha ken sioul e oa aze, ne veze klevet nemet hiboud an dour ha kan al laboused o richanañ, o soñjal marteze e oa deuet dija an nevez-hañv. Prest int d'ober o neizhioù met aon am eus e rafent anezho re abred. Alies e vez skorn ha yenijenn e mis Meurzh ha penaos e rafent da glask boued d'ar re vihan ha da goudriañ anezho ouzh ar yenijenn. Se a zo evel don, re vuan am eus c'hoant d'ober ma neizh peogwir ez on amañ ma-unan e Toull ar C'hoad hep labour ha hep mignoned. Ha koulskoude es on karet gant ur paotr a zo o chom 'tal du-mañ hag a zo oc'h ober e servij soudard. Gouzout a ra brezhoneg, c'hoant en deus da bremañ Toull ar C'hoad.

O, Mari-Ann, o huivreal es out adarre ur wech ouzhpenn. Sell an evn a-us dit oc'h ober goap diouzhit hag ar beler o plegañ e benn peogwir a teus erru digwriziennet anezhañ en ur glask dilemmal al loustoni. Prometet en deus ar beler din kreskiñ, al labour gortoz un tammig a-rack ober e neizh. Prometet am eus desho labourat, ober eus ma gwellañ hag ober plijadur d'am muiañ-karet.

) o (

ZAIG

An delenn hag ar fuzuilh.

Dihunit, mab ar barzh
ha te ivez, mab ar c'hadour,
poent eo bremañ adkemer
an delenn, hag ar fuzuilh.

Ur werzenn a sav
Eus kalon ar Breizhad
ur werzenn ar gonnar enni
ur werzenn ar frankiz enni.

Sevel a raio an tan
Sevel a raio an dir

Nann, ne oa ket marv
ar spi 'barzh hor c'halonoù,
ar chas n'o deus ket evet
tout hor gwad.

Kousket a ra an tan
dindan al ludu,
koad nevez avat a vago
flammoù hor c'honnar.

Sevel a raio an tan
Sevel a raio an dir.

Ha pa vo tud hor bro
trelatet gant gwin tomm
ar Frankiz
e kemerint armoù an dispac'h.

Klevout a ran dija
ur vourbl iskis,
ur vouezh o kanañ
ur fuzuilh o stlakañ.

Sevel a ra an tan
Sevel a ra an dir.

ZAIG

Avel dro.

An avel o huchal
war lein rous an dorgenn
'deus kaset ganti
bleunioù brug hag a zañs,
kurunenn dan war al lann.
Betek bord an tevenn
'deus nijet ar bleunioù.
Gourdrouz a ra ar mor
rust ha glas
dindan an
Avel.

Fulenoù eon gwenn
a zañs gant ar brug.
Kouezhañ a ra
beradigoù ar c'hlizhenn,
notennoù gitar
war darzh ar mor.
Ha frond ar banal
a vesk gant c'hwez sail an houlen
war stêr an
Avel.

Dianalañ a ra ar barr-amzer,
terriñ a ra an ebroù
ha dont a ra ar mor
da vezañ doñv.
Adsavet eo ar bleunioù,
sioul ha splann,
war lein an dorgenn.
Tec'hout a ra va huffvre
war ar c'houmoul louet
gant an
Avel.

ZAIG

Brezel e Bro-Spagn.

Marinita vihan 'zo kouezhet
e-kreiz ar patio
dirak an ti gwenn.
Kouezhet eo war he c'hein,
digor ganti he muzelloù
en ur mousc'hoarzh bugel.

-
Tostik, er c'hoad pin, e klever
fraoñvadegoù, stlekoù,
ha c'hwez ar poultr
a leugnan aer.

Emañ Marinita war an douar,
Ne c'houel ket,
ne huch ket.
En dro d'he dremm e nij he blev,
he blev du gant perlez ruzvaen warno.
Harzet eo an heol en oabl.

Aze, war ar menezioù alaouret
'deus paket ar "Re Ruz" un nebeut prizonidi.
Amañ, en draonienn, dindan an olivez,
'deus trec'het an Etrevroadeliz.

Araok ar fuzuilhadenn
edo Marinita o kanañ d'he margodennig.

" Mi niño se duerme
Duerme mi niño
Sierra tu ojos
Que ya es tarde,"

Marinita bremañ
ne bar mui netra,
he mouezh sklaer ne lak ket mui
an aer tomm da froumal.

Ar soudarded er c'hoad,
o c'hoari brezel
'deus dianket ur boledig,
ha Marinita, war c'horre ar patio,
un toull ruz en he fennig gell
'zo marv.

An hent traezh.

Kemeret hon eus an hent traezh
Hag a gas betek an eod
Etre an erinoù melen
Kalied dasstrewet warno.

Kemeret hon eus an hent traezh,
Ur bluenn goualan 'zo kouezhet
War ar jibl gwenn gwerkginek.
Kutuilhet am eus ur geotenn.

P'edomp war an hent traezh
Ac'h eus kinniget din
Ur galledenn vihan
Limestra ha frondus.

Lakaet am eus ane'i
Em blev ; c'hoarzhed ac'h eus.
Ken eürus e oamp
P'edomp war an hent traezh !

E-lec'h ma verv an houlen skuzh
Ac'h eus kemeret va daouarn.
Paket d'am blev, d'am muzelloù
Roudoù troidtueziet war ar c'hlann.

War ar riboulig o tistreiñ
Omp chomet dilaver. Me gred
En em garemp hep gouzout
P'hon eus kemeret an hent traezh.

Nevez amzer.

Va c'horf
war gorf an douar,
buhez ar geot gleb
buhez va c'halon domm
hag an heol
hag an dispac'h.
Dispac'h ar broñsoù o tarzhañ e pep lec'h,
echu eo ar goañv
Dispac'h an dud yaouank o sevel da stourm,
echu eo ar sklavelezh.

Pouez va c'horf
war gorf an douar
va c'hof yen gant yender an douar
ha va c'hein, tommder an heol warnañ
va blev mesket gant ar geot o kreskiñ
va daouarn o ruzañ anezhi
evel evit flourañ
un den yaouank
un den yaouank leun a vuhez
o skrijal dindan va c'horf.

Buhez an douar, buhez va bro
buhez nevez an aer leun a donioù,
ha me,
astennet war c'horre,
va muzelloù o pokañ d'an douar,
va muzelloù o huchal ar spi
spi ar vuhez nevez
spi an dispac'h
Spi an nevez amzer.

(ZAIG)

GWERZ AN TREVADENNOUR TAPET.

Selaouet holl, o, selaouet
Ur werzenn nevez 'zo savet.
N'eus ket tu da drevadennif
'Vel veze graet en Aljeri.

Ganet e oa e Korsika
Un den anvet R. Kamera,
Ne felle ket dezhañ labour,
En em c'hraet 'n 'eus trevadennour.

E Bro-Aljeri ez eo aet
Gant ar burnous deus c'hwezet,
Un deiz eo bet kaset er maez
Echu e oa ar sklavelezh.

E Bro-Wened eo degouezhet
Da vac'homañ war Vretoned,
Gant o aro'hant en deus prenet
Ar gêr vravañ en doa gwelet.

Lakaet en deus un dreilh uhel
War-dro ar stêr, ar c'hoad, ar veilh.
Met un oued ne oa ket ar SARRE
Ne oa ket GWERN 'vel ur mehta.

Ar C.R.Sed 'deus galvet
Pa 'deus doalet ar beizanted
Pevar mignon 'zo toull-bac'het
Ni yelo tout d'o skoazallet.

Ha ma vefen-me Kamera
'Kuitfen 'raok 'vo re ziwezhat :
N'EUS KET TU DA DREVADENNIN
'VEL VEZE GRAET EN ALJERI.

Loig Er Skouarneg

Kañneur Eliz Ségehian.

Nan des ket hoah forh guerso, hun es bet en tu de gleùet ér skingomz deu zén a vro Pourlet é tiskañnein "Kañnen Eliz Ségehian". Ne vé ket stank, hiriù en dé, er Vreizhiz e hoér più e oé en Eliz-sé deit devout ken brudet é ber amzér.

Aveit gouiet kement-sé, é ma ret d'ein komz a ziar un dén yaouank e viùé é Ségehian (Séglien) én nandekved kantved : Jean-Marie en Nozerh é hanù. Kours mat én é vuhé, en doé kroget én é studi a véleg é Kloerdi Santéz-Anna. Elsé, én é gér vihan é Ségehian, é oé disketoh ha tinéroh ha splannoh a spered eit é amézion. Nazé, hemb dalé, en doé em lakeit de skriù kañneneu, un tamig dous é pen ketan.

Hag un dé é kavas ur plah yaouank ag é gornad, épad er vakanseù, hag ember, é huélas tan er garanté é lugernat é deulagad er plah. Pemzek vlé en doé nezen, hag er plah pearzek. Huéh miz goudé é ias kuit ag er hloerdi aveit donet éndro de Ségehian, hag a mod-sé aveit bout tostoh d'ó vestréz. Ha get é abilted e oé bet és dehon kavet ul léh é! notér ér Gémené, émen e hellé-guélet é zousig bep ieu, meit biskoah nen doé ket hoah laret reih dehi pegement e karé anehi. Neoah, barh é labour, ne hré ket meit chonj énni. Nazé, deu vlé arlerh, e oé deit éndro d'er gér aveit labourat én é barkeùier. Meit ne oé ket san groeit eit labourieu-sé ; kañneneù ha guerzenneù kentoh e vezé joéiusted é galon. Meit em lakeit en doé de laret treu fal diarbén merhed er parrézieù tost, pé memb merhed é barréz. Ha bean e lakas kaz hag évi de seùel éneo dehon, hag en dud de varbotal diar é ben. Kentéh, pe hanaùas en doéré-sé, Jean-Marie en em chifas ha gavas en tu de skriù ur gañnen a zivout braùité ré hardéh merhied Ségehian, ur soñnen hanaùet mat ér vro. Chetu hembkin un nebedig linneneù anehi :

"E Ségehian hes merhed fier,
Mant tout meit "jaïs" ha bordeu kaer,
Chonj geté bout guel eit rérel ;
En ou sakod vé ket puar rel.
Cheleuet er modeu naùé

'n es invantet er merhed-sé :
Pep haní anehé e zoug,
Ur gans én or kirhein hé goug,
Velours ne vé ket istimet,
Ré varhadmat e vé kavet..."

Merhied Ségehian nevé e gavé anehan disprizus ha rok. Meit en Nozerh é unan e huéle spiz : un tamig disprizet e oé breman. Hemb pé! san geméras ur labour é! matukér é Paris. Neoah ne oé ket moyan dehon ankoéhat é vro.

"Ar vordig me fenestr oé un in é kañnein ;
Chonjal e hren é oé é laret adieu d'ein :
Kañnein hré ken truhéabl, ken trist e oé é don,
E kleùet é gañnen rañnet 'n oé me halon.
Goudé mé oé seset, me grogas ér bluen
Ha skriùas me hanneù er un tam paper guen..." (En adieu)

Ségehian e oé er vro émen en doé dalhmat labourat.
Ne blijé ket dehon er hérieu vras.

"Mil gueh é vehé guel genein
Krabouchat get ma ivineu
En doar a me bro a Vretagn
Eit biùein én or er hérieù..."

Neoah un dé ma oeit kuit ; chomet ar é lerb é gens-orted, é anemized marsen, hag... é zousig koant ! Skriù e hré liés dehi. Meit tré ma oé é Paris, pé! doh er vro, é kleùas un doéré fal : é vignon Jéróm, ur melinér a Ségehian, en doé laeret é vestréz. Nezen em lakas de skriù treu goal fal diarben merhed Ségehian, ur lihér hir dehé.

"Ur plah, pé chonj guen, e lar du,
Hiriù ma glas, arhoah ho ru i...
Genoh kavéin ré hir m'amzér
Raksé m'hou ped de chom ér gér...
Meit kent laret adieu d'er vro (goudé er marù)
Houlennan get Doué nerh erhoalh
Aveit gobér fout anoh hoah..."

E vignon Jéróm e oé nevé kanoliár é Vincennes, pé "artilleur". Meit nan dé ket forh bean d'er gér. Nezen, Eliz, er plah en doé en Nozerh karet éraok, e oé hé hunan kaer é Ségehian, é hortoz er hanoliár yaouank.

"Na barh paréz Ségehian eh es ur plah kenristet
Nag a houdé deu vlé zo é ma forh jagrinet..."

Chetu petra en des skribet merhied Ségehian aveit diskoein er chanjemant é buhé Eliz hag aveit em vanjein doh Jean-Mari eùé.

"Hui e gara un dén yaouank en des kuiteit é vro
Ha reit ho pæs hou kalon de Jérôme Jenanno...

Nag en rtilleur yaouank e gava hir amzér,
Ké ne vé lauskeit donet de bourmen liés d'ér gér..

Bén er fin e oé arriù er hanoliér ér gér.

"Dehon é ma er meud ; er mestr é, én taol fin :
Hag Eliz zou breman mestréz barh er velin. "

Ur gañneu hir é, kleùet ho pæs nameit en hantér anehi ér skingomz.

Nezen, Jean-Mari en Nozerh ne houlenne ket kin kleùet komz a verhied Ségehian. Difariet e oé bet. Neoañ, ur blé benak goudé, é achiùas er béh pé atahin-sé. Euruz erhoalh ind doé lakeit peah, peguir ur berrig amzér arlerh é chomas klan bras hag é varùas en 20 a huavrér 1881. Tri blé arn-ùgent en doé nezen.

Get istoérien sort-sé en doé kroget skriù. Evel just, er péh en des groeit ne oé nameit avéieù ; mes nen dint ket hemb profit. Ha ma oé bet chomet pelloh biù, e vehé bet marseñ ur skuér émesk er barhed é Breizh !

Evit ober skol vrezhonek

Per Denez BREZHONEG BUAN HAG AES + pladennoù ha/pe minikasedoù
KONZIT HA SKRIVIT BREZHONEG + pladennoù ha/pe minikasedoù

hepdale

BREZHONEG BEMDEZ
SKRIDOU BREZHONEK

KERAUZERN Yann

D'am Merc'h Herveлина,

Lusenn, frouezhenn c'houez
A gresk e-mesk ar saprennoù,
Da zaoulagad ken prim
A zo tommder d'am c'halon -

22 a viz ebrel 1974

D'am merc'h Katell,

Mor ed alsouret,
Lilienn-zour,
Gent da vousec'hoarzh
Int aet e-barzh va buhez

25 a viz ebrel 1974

I

Anac glemvanus ar violoñs
a glever dre ar prenestr
o tont ac'hanc war gribenn an houlen
bizied ampart o senif an ton .

Ha ma c'halon da glemm
gant ar sonerezh , evel heklev
diouzh ar c'lantved iatoret
bet discijet .

Mes ar memes sonerezh a vez e sr skouarnoù
o tihuniñ an ene
a-enep an estren en Iwerzhon .

Meuleudi muzikel ar violoñs
a glever dre ar prenestr
ha daercù em daoulagad .

II

Is stóch mé
nach stóch é
'mar an goádna iad
sólás is brón
ach b'fhearr liom
an sólás .

Is cuma liom
cad e a thárlaíos
glacfaidh mé leis
sólás nó brón
ach b'fhearr liom
an sólás .

An bân is an dubh
tà siad cothrom
Dia is an Diabhail ?

Is ionann iad
thuas agus thíos
mas stóch tú
nach stóch thú
i lár .

II

Stoik on
piv n'eo ket stoik
heñvel an daou
plijadur ha poan
met me garfe gwelloc'h
ar blijadur .

Par eo din
ar pezh a c'hoarvezc
e zegemer a rin
plijadur pe poan
met me garfe gwelloc'h
ar blijadur .

Ar gwenn hag an du
par int
Doue hag an Diaoul ?

Heñvel int
a-us , a-is
ma'z out stoik ,
piv n'eo ket stoik
e-kreiz .

III .

Gaill i góúirt Áirt
a dh'éisteacht leis an sídhe-cheoil
a mhealladh mná roigh Uladh
le nósanna gallda .

Ag bronnadh dúiseanna fealltacha
le croí na nGael a ghoid
lena scaradh óna ndúchas
lena goeangal faoi chois .

Tà an Cù tagaithe
tà ruaig ar Gall
is ar a chultúr
tà an Gael saor
is anam aige go fóill
cé go bhfuil cuid de cailite
is cuid a chaillfar fós

Tà muid ag brath
barraíocht
ar an Chú
a dh'iarraidh
áth-bheochaint anama .

III .

Estrénion é liz Airt
aveit cheleù doh ur sonerèh moliahus
aveit fileinnein Intronézed rouéion Ulad
get boézièu a zianvez-bro .

Cher kennig proveu pusuniet
aveit o dispartiein a zoh gallù o gouenn
aveit o gwaskein .

Deit é er Hi
bountet en dianvézour ér-maez
Digabestr en Iwerhoned
é inéan geton hoah ,
ha hi dispennet mat
kent koll arré un tamm anehi .

E dalh get er Hi
é omb
pa glaskamb
dakor hé buhé d'en inéan .

BERNAT LESFARGAS

" Francophonie "

M'hen tou , alies 'm bez c'hoant
da larout kaoc'h
hep huchal , hep krial :
larout kaoc'h hepken
plaen
larout ne ran van
o welout ar galleg debret gant ar franglais
n'eo ket debret , nann, gourlonket
gant holl voc'h ar grouadelezh
ne ran van pa welan tud ar C'hebeg
o tremen eus ar joual d'ar saozneg
Tud ar Jura zo troet war an alamaneg
re traonienn an Aost war an italianeg
N'o deus ket bet truez ouzh ma yezh
he c'hrouget o deus
he brevet
he dispennet
he mac'het
ha gwashoc'h c'hoazh .
Petra ra se din ,
larit din , c'hwi aze, gant ho kenouiou strizh ,
ret eo krougañ
breviñ
dispenn
mac'hañ
yezh Rasin hag hini Zazie ma revr ?
A-walc'h gant an druez
Skrabit lec'h 'peus debren .
'Rabat kacout truez ,
'rabat kacout ur galon vat !
Me ivez n'em be ket truez ken
ouzh yezh ar re all
ha kaoc'h :
Dezho d'en em zifretañ .
Kaoc'h .
N'hellan ken .
Ruz , ruz, ruz gant ar fuler .
... Hag e c'hoarzhan yud .

(tr. Rivanon Kervella)

ROTLAND PECOT

Graet hon eus hor soñj e vo ar gwir ganeomp ...

Din , dit , dezhañ
Deomp , deoc'h , dezhe
D'an holl re
E bro Okitania pe e lec'h all
A zo daoubleget ha faezh
D'an holl re a fell dezhe
Mirout , gounit , pe ijinañ
ar gwir da VEVAN
Bevañ , ha n'eo ket mervel 'vel genacueien
D'an holl re a fell dezhe
Lakaat da vervel
Dre an diabarzh
Ur Vro-C'hall peurbadel
Ha krougañ al leueoù-acour
D'an holl re drevadennet
Diskaret pe lacuen
Hag a zo skuizh
Da vezañ trevadennet
Skuizh da vezañ diskaret
Skuizh da vezañ lacuen

(tr. gant Rivanon Kervella)

Diskleriet hervez lezenn : eil trimisiad 1974 . Ar merour :
Per Denez . Liaskrivet en un ti-mouleresh prevez .

